

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN ERGENLERİN
SALDIRGANLIK VE ÖFKE DÜZEYLERİ
ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine BALCI

İstanbul
Mart-2019

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI

YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN ERGENLERİN
SALDIRGANLIK VE ÖFKE DÜZEYLERİ ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine BALCI

Tez Danışmanı

Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

İstanbul

Mart- 2019

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

Üye Prof. Dr. Bülent DİLMAÇ

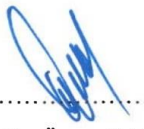

Üye Dr. Öğr. Üyesi Besra TAŞ

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ömer ÇAHA
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Saldırganlık ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte tez içindeki tüm bilgileri tez yazım kılavuzundaki kurallara uygun olarak hazırladığımı ve çalışmamda doğrudan ya da dolaylı olarak yaptığım her alıntıyı kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Emine BALCI

ÖNSÖZ

Bu araştırmada Yetiştirme Yurdunda kalan ergenlerin saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki olup olmadığı incelenmiştir.

Ergenlik dönemi, yaşanan bedensel ve psikolojik değişimler açısından birtakım problemlerin gün yüzüne çıktığı bir dönem olmasının yanı sıra, kişilerarası ilişkiler yönünden de kişiyi de zorlayan bir dönemdir. Bu gelişim sürecinde kişi sosyal çevresinde yer alan kişilerle problemler ve çatışmalar yaşayabilmektedir. Sosyal çevrede yer alan kişilerle kurulan ilişkilerin zedelenmemesi için yaşanılan sorunlara yapıcı yollarla çözüm bulunması çok önemlidir. Anlaşılmak, ergenlik döneminde bireyin en çok ihtiyaç duyduğu durumdur; ergen karşısındaki bireyler tarafından yeterince anlaşılmadığında saldırganlık ve öfke geliştirebilmektedir.

Bugüne kadar ergenlerin gerek saldırganlık düzeyleri gerekse öfke düzeyleriyle ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Ancak, Yetiştirme Yurtlarında yaşayan ergenlerin saldırganlık ve öfke düzeylerinin birlikte incelendiği araştırmalara alan yazın incelememizde rastlanmamıştır. Yetiştirme Yurtlarında saldırganlık ve öfke arasında ilişki durumunu anlama amacıyla bu konuda bir araştırmaya ihtiyaç duyulmuştur. Bu araştırmada İstanbul ilinde Aile alışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde faaliyet gösteren ocuk Destek Merkezlerinde ve ocuk Evlerinde yaşayan ergenlerin saldırganlık ve öfke düzeyleri istatistiksel olarak incelenmiş ve çeşitli veriler elde edilmiştir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulguların ve sunulan önerilerin uzman bireylere, eğitimcilere ve araştırmacılara yararlı olması umulmaktadır.

Emine BALCI

İstanbul /2019

TEŞEKKÜR

Öncelikle tez konusunu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana yardımcı olan, araştırmamın en başından sonuna kadar her anımda, en ufak sorunlarımda bile desteğini eksik etmeyen, tüm süreçlerle birebir ilgilenen ve çalışabilmem açısından tüm desteği sağlayan ve özverili biçimde tez çalışmamın tüm sürecinde yanımda olan tez danışmanım Dr. Öğretim Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ'a,

Bu çalışmayı yapmamda bana tüm kolaylığı sağlayan gerekli izinleri veren Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Müsteşarı Dr. Ebubekir ŞAHİN'e, Müsteşar Yardımcısı Ayşe KARDAŞ'a ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdür Dr. Selahattin GÜVEN'e, ayrıca verilerin toplanması sürecinde gerekli kolaylıkları sağlayan kuruluşlara, çalışmama katılım sağlayan tüm çocuklara, zorlu tez sürecinde araştırmamı kendi işi gibi görerek desteğini bir an için bile esirgemeyen sevgili arkadaşım Elif ÇAKAN'a,

Teşekkürün az kalacağı hayatları boyunca hep yanımda olan, eğitimime devam etmem için gerekli maddi ve manevi tüm desteği veren, şu an aramızda bulunmayan sevgili babam Abdullah HATİPOĞLU'na, annem Hanife HATİPOĞLU'na, hayatım boyunca yaşamı ve karakterini her daim örnek aldığım, manevi desteğini üzerimde hissettiğim sevgili amcam Emrullah HATİPOĞLU'na, tez süresince tüm zorlukları benimle birlikte göğüsleyen ve yaşamımın her anında bana destek olan sevgili aileme sonsuz teşekkür ederim.

Emine BALCI

İstanbul /2019

ÖZET

YETİŞTİRME YURDUNDA KALAN ERGENLERİN SALDIRGANLIK VE ÖFKE DÜZEYLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Emine BALCI

Yüksek Lisans, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

Mart- 2019, 92 Sayfa

Çalışmamızın öncelikle amacı, İstanbuldaki Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Yetiştirme Yurdunda yaşamakta olan ergenlerin saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişkiyi bilimsel olarak incelemektir.

Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul ilinde Kemerburgaz, Florya, Tepekent, Alibeyköy ve Beylikdüzü'ünde bulunan Çocuk Destek Merkezi ile Halkalı, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa ve Zeytinburnu'nda bulunan Çocuk Evleri'nde yaşayan 72 kız 61 erkek olmak üzere toplam 133 ergen oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubu tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Araştırmada ergenlerin saldırganlık düzeylerini ölçmek amacıyla Olweus tarafından geliştirilmiş ve Gladue tarafından uyarlaması yapılan "Saldırganlık Envanteri (SE)", ergenlerin öfke düzeylerini belirlemek için Spielberger tarafından geliştirilen "Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği" ve araştırmanın değişkenlerine yönelik veri toplamak amacıyla da araştırmacıyı yapan kişi tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda elde edilen veri sonuçlarına göre, kızların fiziksel saldırganlık envanterinden aldıkları skorların erkeklerin fiziksel saldırganlık envanterinden aldıkları skora oranla daha düşük olduğu belirlenmiştir. Çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin sürekli öfke, öfke dışavurum ve fiziksel saldırganlık ölçeklerinden aldıkları skorların çocuk evlerinde kalan ergenlerin sürekli öfke, öfke dışavurum ve fiziksel saldırganlık ölçeklerinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu görülmüştür. Ergenlerin kurumlarda ne kadar süredir kaldığı, kaçınıcı sınıfta öğrenim gördüğü, arkadaş ilişkilerinin nasıl olduğu gibi demografik bilgilerle ergenlerin saldırganlık ve öfke düzeyleri arasında bir ilişki bulunmamıştır. Ayrıca, ergenlerin

Öfke dışavurum alt leğinden aldıkları skorlar arttıkça ergenlerin saldırganlık leğinden aldıkları skorlarda artmakta olduğu gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Korunmaya Muhtaç Çocuk, Saldırganlık, fke

ABSTRACT

INVESTIGATION ABOUT THE RELATIONSHIP BETWEEN AGRESSION AND TEMPER LEVELS OF ADOLESCENTS WHO LIVE IN YOUTH HOME (ORPHANAGE)

Emine BALCI

Master, Psychological Councelling and Guidance

Thesis Advisor: Dr.Öğr.Üyesi Kamil Arif KIRKIÇ

March- 2019, 92 Pages

The purpose of this research is to define the correlation between aggressiveness and anger levels of the teenagers living in public orphanage governmental institutions. The study group of the research is composed of 133 teenagers (72 girls and 61 boys) who live in support centers for children(Çocuk Destek Merkezi) in Kemerburgaz, Florya, Tepekent, Alibeyköy and Beylikdüzü along with rehabilitation centers for children Halkalı, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa and Zeytinburnu. The study group was chosen by using random sampling methods. Aggression Inventory developed by Olweus and modified by Gladue has been used in this research in order to measure the aggressiveness level of the teenagers. In order to determine the anger levels of the teenagers, The Anger Expression Scale developed by Spielberger has been used and the researcher benefited from its self-prepared “Self Description Form” to collect data regarding the variables in the research. The results of the research show that girls scored higher than boys in the sub scale of unexpressed anger, that boys scored higher than girls in physical aggressiveness scale, that teenagers who stay in support centers for children scored higher in anger, anger expression and physical aggressiveness scale than those who stay in rehabilitation centers for children. A correlation among the duration of their stay in the aforesaid institutions, their current school year, their relations with their friends and their anger levels has not been found. Moreover, it has been concluded that the higher the teenagers scored in the sub scale of anger expression, the higher they scored in the aggression inventory.

Key Words: Children in need of protection, Aggressiveness, Anger

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖNSÖZ.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar LİSTESİ.....	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xiii
KISALTMALAR	xiv
SİMGELER.....	xv
BİRİNCİ BÖLÜM	
GİRİŞ	1
1.1.Çalışmanın Amacı.....	1
1.2.Problem Cümlesi.....	1
1.2.1. Alt Problemler	3
1.3. Çalışmanın Önemi.....	3
1.4. Varsayımları	4
1.5. Sınırlılıklar.....	4
1.6. Tanımlar	5
İKİNCİ BÖLÜM	
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	6
2.1.Ergenlik Dönemi.....	6
2.2. Kurum Bakımı	7

2.2.1. Kurumlarda Kalan Çocuk ve Ergenlerin Özellikleri	9
2.2.2. Kurumlarda Kalan Çocukların Bakım ve Koruma Altına Alınma Nedenleri ..	10
2.2.3. Kurumlarda Kalan Çocuklara Dair Araştırmalar	11
2.3. Öfke Kavramı.....	15
2.3.1. Öfke Türleri.....	16
2.3.2. Öfke Duygusunun İşlevi	17
2.3.2. Öfke İfade Etme Biçimleri ve Öfke İfadesini Etkileyen Faktörler.....	18
2.3.4. Öfkenin Kuramlara Göre İncelenmesi	18
2.4. Saldırganlık	19
2.4.1. Ergenlik ve Saldırganlık	21
2.5. Öfke ve Saldırganlık İle İlgili Yapılmış Araştırmalar	22

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM.....	27
3.1.Çalışmanın Modeli	27
3.2. Çalışmanın Evreni ve Örneklemi	28
3.3. Çalışmanın Veri Toplama Araçları.....	28
3.3.1. Demografik Bilgi Formu.....	28
3.3.2. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği	28
3.3.2. Saldırganlık Envanteri Ölçeği	29
3.4. Çalışmanın Verilerinin Toplanması	30
3.5. Çalışmanın Verilerinin Analizi	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ÇALIŞMAYA AİT BULGULAR.....	32
4.1.Demografik Özellikler.....	32
4.2. Ergenlerin Demografik Özelliklere Ait İstatistik Karşılaştırılması	32
4.3.Sürekli Öfke Envanterinden Alınan Puanlar İle Saldırganlık Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	44

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	47
5.1. Tartışma ve Sonuç	47
5.2.Öneriler	51
KAYNAKÇA.....	53
EKLER.....	67
ÖZGEÇMİŞ.....	73

TABLO LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 3.1: Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği Güvenirlilik Katsayıları.....	29
Tablo 3.2: Saldırganlık Envanteri Güvenirlilik Katsayıları	30
Tablo 4.1: Ergenlerin Sosyo-Demografik Özelliklere Ait Güveirlik Analizleri	32
Tablo 4.2: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Cinsiyet Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek ÜzereYapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	33
Tablo 4.3: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Cinsiyet Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	34
Tablo 4.4: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Yaş Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	35
Tablo 4.5: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Yaş Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	35
Tablo 4.6: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Sınıf Düzeyleri Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Testi Sonuçları.....	36
Tablo 4.7: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Sınıf Düzeyleri Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Testi Sonuçları.....	37
Tablo 4.8: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere YapılanBağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	38
Tablo 4.9: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Babalarının Eğitim Düzeylerine Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere YapılanBağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	39

Tablo 4.10: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Arkadaş İlişkileri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	40
Tablo 4.11: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Arkadaş İlişkileri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	40
Tablo 4.12: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Hangi Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	41
Tablo 4.13: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Hangi Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	42
Tablo 4.14: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Ne Kadar Süredir Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları	43
Tablo 4.15: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Hangi Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları.....	44
Tablo 4.16: Sürekli Öfke Envanterinden Alınan Puanlar İle Saldırganlık Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları	44

ŞEKİLLER LİSTESİ

Sayfa No

Şekil 1.Çalışma Modeli31

KISALTMALAR

DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü
SE	: Saldırganlık Envanteri
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
ÇODEM	: Çocuk Destek Merkezi
SÖÖTÖ	: Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği
SPSS	: Statistical Package for Social Sciences
ÇHGM	: Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü
SCL-90	: Ruhsal Belirti Tarama Listesi (Symptom Distress Check List)

SİMGELER

F Anova f Değeri

N Denek Sayısı

Ort. Ortalama

P Anlamlılık Düzeyi

R Korelasyon Değeri

SS Standart Sapma

t t Testi Değeri

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1.Çalışmanın Amacı

Yapılan bu çalışmanın temel amacı, Yetiştirme Yurdunda yaşayan ergenlerin öfke düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, ergenlerin öfke ve saldırganlık düzeyleri, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, arkadaş ilişkisi, yurttan yaşama süresi gibi çeşitli değişkenler açısından karşılaştırılmıştır.

1.2.Problem Cümlesi

Bir toplumun uygarlık düzeyini belirleyen, o toplumun çocuklarına vermiş olduğu değer ve hizmetlerle ölçüldüğü düşünüldüğünde, çağdaş, ekonomik ve sağlıklı bir toplumun temelinde, çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal yönden bütüncül bir şekilde gelişimlerini tamamlamaları yatmaktadır (Bıyıklı, 1995:3). Bununla birlikte, her çocuk eşit şartlarda doğmadığı gibi eşit imkânlarla da sahip olmayabilmektedir. Normal şartlarda bir çocuğun yetiştirilmesinde öncelikli olarak aileleri sorumlu iken, ailelerin bu yükümlülüğü yerine getiremediği durumlarda bu görev devlet kanalıyla kurumlara düşmektedir (Aşık, 2006:82).

Ülkemizde, aile bakımından yoksun, korunmaya ihtiyaç duyan çocukların bakımı, yetiştirilmesi ve topluma geri kazandırılması görevi Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu (SHÇEK) tarafından yerine getirilmektedir. Korunmaya muhtaç çocukların yaş ve cinsiyetlerine göre Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı SHÇEK bünyesinde yer alan yetiştirme yurtları, çocuk yuvaları, bakım ve rehabilite merkezleri, çocuk destek merkezleri çocuk ve gençlik merkezleri olarak isimlendirilen uygun kurumlarda hizmet verilmektedir (Şenocak, 2005a :95). Ancak kurumda kalan çocuklara verilen bu hizmetlerin çoğu zaman hayatta kalma gereksinimlere cevap vermekten öteye geçememektedir (Bıyıklı, 1995:10).

Ana- baba, çocuklardan meydana gelen ögeleri arasında sevgi, saygı ve menfaat ve dayanışma birlikteliği bulunan toplumun en küçük yapı taşı olan aile, çocuğun ilk kişilik özelliklerinin şekillendiği yerdir. Aile çocuğun gelişiminde, kişiliği ve ruhsal dünyasında önemli bir etkiye sahiptir. Çocuk, sevgi, saygı, güven, iletişim, kurallara uyum, anlaşma, bağlılık, işbirliği, cinsel kimlik, sorunlarla baş etme gibi birçok durumda nasıl davranacağını aile ortamında öğrenmektedir (Kök, 2000:78).

Sosyal etkileşim ve deneyimler kavramı içerisindeki katılımcı ve paylaşımcı yaklaşım, çocukların belirli davranış yollarını geliştirmesinde ve değişikliğinde önemli bir yere sahiptir. Sosyal öğrenme teorisine göre, çocuklar klasik ve edimsel koşullanma yolu ile değil, gözlem ve taklit etme yolu ile öğrenmektedir (Bademci ve Karadayı, 2013:164-165).

Her insanın hayatı boyunca değişik biçim ve yapılarda çeşitli problemlerle karşılaşmakta ve insan hayatı problemler ve bunlara bulduğu çözümlerle anlam kazanmaktadır (Kaya, Bozaslan ve Genç, 2012:209-210). Yaşam sürecinde bazı dönemler, değişim ve gelişimi içinde barındırmaktadır. Ergenlik dönemi bu dönemlerden biridir.

Özellikle yurtda yaşayan 13-18 yaş arasındaki ergenler, bir taraftan büyüme, gelişme ve olgunlaşma sürecini yaşarlarken, diğer tarafta da okulda, yaşadıkları kurumda birtakım kişisel ve sosyal problemlerle karşılaşmakta, bunların üstesinden gelmeye çalışmaktadır. Yurt ortamında problem çözme becerilerini ve diğer yaşam uyum becerilerini geliştirmek oldukça zordur. Aile ortamından uzakta oldukları için uygun rol modele ulaşamamaları, özdeşleşme yapamamaları, sevgi ve ilgi yetersizliği gibi yaşadıkları birçok yoksunluk bu çocukların öfke düzeylerinin yüksek olmasına ve problem çözümünde saldırganlık gibi olumsuz becerileri kullanmalarına yol açmaktadır (Çalikoğlu, 2010:2).

Bu araştırmada yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin öfke düzeylerinin ve saldırganlık düzeylerinin incelemekle anlamlı bir ilişki olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır.

1.2.1. Alt Problemler

- i. Ergenlerin cinsiyetleri açısından öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- ii. Ergenlerin cinsiyetleri açısından saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- iii. Ergenlerin yaşları açısından öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- iv. Ergenlerin yaşları açısından saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- v. Ergenlerin eğitimi düzeyleri açısından öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- vi. Ergenlerin eğitim düzeyleri açısından saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- vii. Ergenlerin babalarının eğitim düzeyleri açısından ergenlerin öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- viii. Ergenlerin babalarının eğitim düzeyleri açısından ergenlerin saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- ix. Ergenlerin arkadaşlarıyla ilişki niteliğinin nasıl olduğu açısından öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- x. Ergenlerin arkadaşlarıyla ilişki niteliğinin nasıl olduğu açısından saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- xi. Ergenlerin yurttan kalma süreleri açısından arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- xii. Ergenlerin yurttan kalma süreleri açısından saldırganlık düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- xiii. Ergenlerin kaldığı kurum türüyle öfke düzeyleri arasındaki farklılık anlamlı mıdır?
- xiv. Ergenlerin kaldığı kurum türüyle saldırganlık düzeyleri arasında arasındaki farklılık anlamlı mıdır?

1.3. Çalışmanın Önemi

Sağlıklı bir toplumu oluşturan bireyler bedensel, ruhsal ve sosyal açıdan tam bir iyilik halindedir. Bireylerin tüm yönleriyle sağlıklı olabilmesi ise, doğumdan itibaren, psiko-sosyal, bedensel ve düşünsel gereksinimlerinin karşılanması ile mümkün olmaktadır. Bunun için en uygun ortam aile ortamıdır (Kaya, 2003:208).

Yurtta kalan ergenler, sağlıklı bir birey olmaları için gerekli bu aile ortamından yoksundur. Bu ergenlerin geneli ya olumsuz anne-baba tutumu ile karşılaşmış ya da tamamen anne-baba yoksunluğu içindedir ve şartlar itibari ile sağlıklı bir aile ortamı yerine kurum ortamında yaşamlarını devam ettirmeye çalışmaktadır.

Yetiştirme Yurtlarında yaşayan ergenler konusunda çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Bunlardan bir kısmı aile ortamı ile yurt ortamının çocuk üzerindeki etkilerini araştırmış, bir kısmı ise çatışma yönetimi, öfke kontrolü, stresle başa çıkma gibi problem çözme becerisi gerektiren konulara odaklanmıştır. Bununla birlikte, yurttaki yaşayan ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile öfke düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi konusunda yapılmış bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Bu çalışma ile Yetiştirme Yurtlarında yaşamlarını sürdüren ergenlerin öfke ve saldırganlık düzeyleri, cinsiyet, eğitim düzeyi, arkadaşlar ile olan ilişki durumu, yurttaki yaşama süresi gibi çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler incelenerek, bu alanda katkı sağlayacağı ve daha sonraki çalışmalara öncülük edilmesi de hedeflenmektedir.

1.4. Sayıtlar (varsayımlar)

- i. Seçilen örnekleminin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.
- ii. Yapılan araştırmaya katılım sağlayan ergenlerin, veri toplama araçlarındaki sorulara samimi ve doğru olarak cevap verdikleri varsayılmıştır.
- iii. Yapılan araştırmada kullanılan ölçme araçlarının ölçmek istenilen özellikleri ölçtüğü ve geçerlik-güvenirlilik özelliklerine sahip olduğu varsayılmıştır.
- iv. Yapılan araştırma sonuçlarının değerlendirilmesinde %1 ve %5 hata payı olabileceği varsayılmıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- i. Bu araştırma 2018 yılında Yetiştirme Yurtlarındaki ulaşılabilen ergen grubu ile sınırlıdır.
- ii. Bu araştırma Sürekli Öfke ve Saldırganlık ölçme araçlarında bulunan soruların ölçtüğü niteliklerle sınırlıdır.
- iii. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, yalnızca araştırmanın örnekleminde yer alan genç ergenlerle benzer nitelikleri taşıyan ergenlere genellenebilir olması, araştırmanın sınırlılıklarını belirlemektedir.

1.6. Tanımlar

Yetiştirme Yurdu: 13-18 yaş arası korunmaya ihtiyaç duyan çocukları korumak, ailenin toplumsal işlevini yüklenmek, çocuğun ve gencin toplumsallaşma sürecini yönlendirmek ve iş ya da meslek sahibi yaparak topluma yararlı kişiler olarak yetiştirmelerini sağlamakla görevli ve yükümlü olan yatılı sosyal hizmet kurumlarıdır (Kaya, 2003:225).

Korunmaya Muhtaç Çocuk: 2828 sayılı SHÇEK Yasası temel alınarak, 'Beden, ruh ve ahlak gelişimleri veya şahsi güvenlikleri tehlikede olup; ana veya babasız; ana veya babası veya her ikisi de belli olmayan; ana veya babası veya her ikisi tarafından terk edilen; ana veya babası tarafından ihmal edilip fuhuş, dilencilik, alkollü içkileri veya uyuşturucu maddeleri kullanma gibi her türlü sosyal tehlikelere ve kötü alışkanlıklara karşı savunmasız bırakılan çocuk'' şeklindedir (2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, mad.3, 1983).

Çocuk Evleri: Çocuk evleri 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'nun 3. maddesinde "0-18 yaşlar arasındaki korunmaya muhtaç çocukların kaldığı ev birimleri" olarak tanımlanmıştır. Bu evlerde 0-18 yaş grubu arasındaki 5-8 çocuğa koğuş siteminden vazgeçilip ev ortamı yaratılarak, çocuklara korunma ve bakım sağlanarak, çocukların bedensel ve psiko-sosyal gelişimleri ile eğitimlerinin tamamlanmasına çalışılmaktadır. Böylece korunma altına alınan çocukların bir meslek sahibi edilerek topluma yararlı kişiler olarak yetiştirilmeleri, çocukların toplumsal hayata uyum sağlamaları, komşuluk ilişkilerini geliştirmeleri ve topluma kazandırılmaları amaçlanmıştır (2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, mad.3, 1983).

Çocuk Destek Merkezleri: Suça sürüklenmiş, suç mağduru olmuş veya sokakta sosyal tehlikelerle karşı karşıya kalması sebebiyle haklarında bakım tedbiri veya korunma kararı verilen çocuklara yönelik olarak bakım ve korunmalarının sağlandığı, süre içerisinde aile, yakın çevre ve toplum ilişkilerinin düzenlenmesine yönelik çalışmaların yürütüldüğü; yatılı sosyal hizmet kuruluşlarıdır (2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu, mad.3, 1983).

Saldırganlık: Kişinin diğer bir birey ile arasında düşmanlık, yarışma, engellenme, panik, korku gibi durumların yaşanmasının sonunda ortaya çıkan ve canlı ve cansız nesneye yönelik zarar vermeyi, onu durdurmayı hedefleyen, sözel ve fiziksel her türlü davranışın sergilenmesi olarak ifade edilir (Yıldırım, 2015:15).

Öfke: Kişinin karşılaştığı haksızlığa uğrama, şiddette maruz kalma, aşağılanma, fiziksel incinme, duygusal yaralanma, tehit edilme, hayal kırıkları, mahrum bırakma karşıya gelme tehdit edilme, gibi durumlarda ortaya koyduğu bilişsel, duygusal davranışsal tepkilerin bütünü olarak ifade edilmektedir (Onbaşılı, 2011:21).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmada bu bölümde ergenlik dönemi, kurum bakımı, öfke ve saldırganlık kavramlarına ilişkin kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. İlgili kuramlar temel alınarak, alan yazın taranarak araştırma konusu ile ilişki kurularak sunulur. Ayrıca araştırma konusu ile ilgili yurtiçi ve yurt dışı çalışmalara da bu bölümde yer verilmiştir.

2.1.Ergenlik Dönemi

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), ergenlik dönemini çocukluk çağı ve erişkinlik çağı arasında, 10 ile 19 yaşlar arasında bireyde büyüme ve gelişme dönemine ilk adım evresi olarak tanımlamıştır (Sarıdağ, 2014:42-49).

Ergenlik, bireyin çocukluğunu terk ederek yetişkinliğe geçiş dönemidir. Ergenlik döneminde birey, bedensel, toplumsal ve bilişsel açıdan pek çok değişim geçirirken aynı zamanda bir o kadar da sorunla karşılaşır. Karşılaşılan sorunların büyük kısmı ergenlik ile birlikte ortadan kalkar. Karmaşıklaşan bu dönemin kolay aşılabilmesi ise bireyin çocukluk döneminde yaşadıkları ile yakından ilişkilidir. Çocukluk çağında ebeveynler ile kurulan ilişkilerin niteliği, gelişimsel görevlerin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesidir. Ailenin dışındaki etkenler de ergenlik dönemini etkilemektedir (Steinberg, 2007:17-18).

Çocukluk sırasında görülen sorunlar ya yetişkinlerin müdahalesiyle ya da çocuğun yaratıcılığı ile çözülürken, bireyin çözüm bulunamayan sorunlar ile ilk kez ergenlikte karşılaştığı görülmektedir (Altınay, 2001:220-221).

Ergenlik, çocukluk döneminin bitişyle birlikte başlayan, çocukluktan erişkinliğe ulaşmayla sona eren fizyolojik bir gelişim sürecidir. Kızlarda ergenlik adetle ve göğüslerin büyümesiyle başlarken; erkeklerde yüzde kıllanma ve ses tonunun pesleşmesiyle başlamaktadır (Koç, 2004:231-256).

Ergenlik dönemi, kendi içerisinde de dönemlere ayrılmaktadır. 10-13 yaş arası ön ergenlik, 14-16 yaş arası orta ergenlik ve 17-20 yaş arası son ergenlik dönemidir (Akyürek, 2002a :14).

Ön ergenlik, bedensel gelişim dönemidir. Bu dönem içerisinde, boy uzaması, kilo artışı ve iç organlardaki gelişime bağlı olarak fiziksel kapasite artışı görülmektedir. Bu dönemin ana gelişimsel konusu, soyut düşünme yeteneğinin gelişmesi ile yetişkin cinsiyet özelliklerinin kazanılmasıdır (Akyürek, 2002b :18).

Orta ergenlik dönemi, ergenin daha çok ruhsal gelişimsel sorunlarına çözüm aradığı dönemdir. Bu dönemin başlıca gelişimsel konuları; ikili ilişkiler, anne-babanın değersizleştirilmesi, sosyalleşebilme, otorite ile çatışma, ayrışma ve bireyleşmedir. Orta ergenlikte, sosyalleşme ile birlikte ergenler için grup arkadaşlıkları önem kazanmaya başlar, karşı cinsle kurdukları ilişkiler artar ve cinsel kimlik gelişir (A.g.e.:18).

Son ergenlik, kimlik gelişiminin tamamlandığı dönemdir. Ergen bu dönem içerisinde "kimim?" sorusuna cevap arar. Değerler sistemi oluşturmak, hayat şekli belirlemek, bir gruba ait olmak, mesleğe karar vermek gibi konu başlıkları kimlik kazanılmasında genel unsurlardır (Türkiye Bilimler Akademisi, 2004).

(Erikson'dan aktaran: Senemoğlu, 2005:74) ergen kimlik inşasında başarılı olabilirse, kendine güvenen bir birey olarak hayatına devam eder ve başarılı olur. Şayet başarısız olursa, yaşayacağı rol karmaşası, yaşamının geri kalanında çözülmesi gereken bir kriz olarak varlığını sürdürecektir.

Ergen, genel olarak herkesin ona dikkat kesildiğini düşünür. Her an izlendiğine, birileri tarafından mutlak şekilde gözlemlendiğine inanır. Ergen için "onlar ne der?" sorusu önemlidir (Yavuzer H., 2013 :44).

2.2.Kurum Bakımı

Sosyal hizmetlerin temel alanlarından biri, korunmaya muhtaç çocuklara ilişkin hizmet vermektir. Her çocuğun ihtiyaç sebebi fark etmeksizin uygun hizmetten faydalanmaya ve kendine yetebilir duruma gelinceye kadar korunmaya hakkı vardır. Korunmaya muhtaç çocuklara verilen bakım yöntemleri; çocuğun aile ortamında, koruyucu aile yanında, evlat edindirme ve kurum ortamında bakımının sağlanması ve korunmasıdır (Şimşek, Erol, Öztop ve Ercan, 2008:235).

Kişilerin gelişim sürecinde, aile yaşantısının katkısı çok büyüktür. Aile çocuğun ruh ve beden sağlığının gelişimi ve kişiliğinin gelişimi açısından önemlidir. Sağlıklı bir aile ortamından mahrum kalan çocuğun duygusal, bedensel ve zihinsel gelişimi

olumsuz etkilemektedir (Yavuzer, 1996:87). Bu nedenle korunmaya ihtiyacı olan çocukların bakım türü öncelikle kendi ailesinin veya yakın akrabaları tarafından bakım verilmesidir. Aile veya akraba yanında bakımın sağlanabilmesi için 2828 sayılı SHÇEK Kanunu'nda ekonomik açıdan sıkıntı çeken ailelerin parasal ve nesnel hizmetlerden yararlandırılacağı belirtilmiştir (Akyüz, 2002:472).

Yoksulluk, çocukların kurum bakımına verilmesinin temel nedenlerinden birisidir. İstanbul'da bulunan yetiştirme yurtlarında gerçekleştirilen bir saha araştırmasında da yoksulluğun, kurum bakımına bırakmada önemli bir yere sahip olduğu saptanmıştır (Şenocak, 2005a :71). Aile Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı ekonomik yoksulluk nedeni ile çocukların kurum bakımına bırakılmasını engellemeye çalışmaktadır. Bakanlığın 2016 yılı verilerine göre aylık destek miktarı ortalama 653,40 TL'dir ve 2016 yılı içerisinde geçici ve süreli yardımlardan 137.415 kişi yararlandırılmıştır (Aile Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı Faaliyet Raporu, 2016:76).

Çocukların Devlet Kuruluşlarına yerleştirilme sebeplerinden bazıları da sosyal yapıda meydana gelen sosyal göç, şehirleşme, işsizlik, toplumsal dışlanmışlık, ailenin parçalanması gibi sosyal değişimlerdir (Öcal ve Kemer kaya, 2011:63-82). Kurum bakımı hizmeti, aile ortamında bulunmayan çocukların, yatılı olarak akrabaları bulunmayan çocuklarla birlikte yaşamaları ve ana-babalarının yerini alan yetişkinler tarafından bakılmalarıdır (Üstün, 2008:19).

2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu'nun tanımlamasına göre; "Korunmaya muhtaç çocuk: Bedensel, ruhsal ve ahlak gelişimi veya bireysel güvenliği risk altında olup;

- Ebeveynlerinin birisi veya her ikisi de bilinmeyen,
- Ebeveynlerinin birisi veya her ikisi tarafından terk edilen,
- Ebeveynleri tarafından ihmal edilmiş; fuhuş, dilencilik, madde kullanımı gibi her türlü sosyal tehlikeler ve kötü alışkanlıklar karşısında savunmasız bırakılan ve başıboşluğa sürüklenen çocuktur" (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, mad.3, 1983:11).
- Kurumlar, barınanların yaş durumlarına göre, çocuk yuvası ve yetiştirme yurdu olmak üzere ayrılabilirdiği gibi, sahip olunan fiziki ve sosyal olanaklara göre de tanımlanabilmektedir. Çocuğun tüm ihtiyaçlarının aynı yerde

karşılandığı kurumlar kapalı tip olarak tanımlanırken; ihtiyaçların toplumun içinde karşılandığı kurumlar ise açık tip olarak adlandırılmaktadır (Şenocak, 2006: 177-228). Kampüs şeklinde inşa edilmiş, tek tip bir yaşamın sürdürüldüğü kurumlar kışla tipi olarak adlandırılmaktadır. küçük grupların barındığı, ev ortamına yakın olacak şekilde tasarlanmış kurumlar ise ev tipi kurumlardır (A.g.e.: 177-228)

- Çocuk evlerinin varlık amacı da diğer kurumlar gibi 0-18 yaş aralığındaki barınanların, bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerinin ve eğitimlerinin tamamlanması ile topluma kazandırılmalarıdır. Damgalanma, korunma ve bakım altına alınmış çocukların, sosyal yaşamda en sık yaşadıkları sorunların başında gelmektedir. Çocuk evleri, bu noktada işlevsel bir çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Çocuk evleri, dışarıdan bakanlarda acıma duygusu yaratacak bir emare taşımadığı için, korunmaya muhtaç çocukların barındığı bir kurum izlenimi vermemektedir. Aynı zamanda barınan çocukların sık yer değiştirmesini engellediğinden, aidiyet duygusunun gelişmesine ve toplumsal hayata uyum sağlamalarına yardımcı olmaktadır (Yazıcı, 2012: 508-509). Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün 2017 verilerine göre 1195 çocuk evinde 6341 çocuk barınmaktadır (Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğü, 2015:13-14).

2.2.1.Kurumlarda Kalan Çocuk ve Ergenlerin Özellikleri

Ailesiyle birlikte veya koruma altında yaşıyor olmasından bağımsız olarak tüm ergenlerden, dönemin fizyolojik değişimleriyle baş etmeleri, bağımsızlaşmaları, akranları ile sosyalleşmeleri, akademik başarı elde etmeleri, meslek seçmeleri ve yetişkinliklerinde sahip olacak rollere ilişkin değerleri edinmeleri beklenir (Mollamehmetoğlu, 2011:19). Bu dönem içerisinde bağımsızlaşma çabasında olan gençler, örnek alabilecekleri rol modeller arar ve aynı zamanda onları tehlikelerden koruyacak aile büyüklerinin desteğine ihtiyaç duyarlar. Fakat barınan sayısının fazla olduğu, buna rağmen personel sayısının yetersiz olduğu, kışla tipi yetiştirme yurtlarında ihtiyaç duydukları bu desteğe ulaşmaları mümkün olamamaktadır (Aşık, 2006:16).

Yatılı sosyal hizmet kuruluşlarında yetişen gençlere yönelik olan çeşitli önyargılar, damgalamalar, gençlerde özgüven eksikliğine yol açmakta ve kırılğanlaştıran bir etki

yapmaktadır. Devlet kuruluşlarında yaşayan gençlerde ergenlik dönemine has olan, fiziksel, sosyal, psikolojik gelişim, karşı cinsle ilişki kurma ve gelecek ile beklentiler, aşılması daha güç sorunlar haline gelebilmektedir (Ekşi, 2004:9-24).

Konu ile ilgili literatür incelendiğinde, son yıllarda Devlet Kuruluşlarında bakım altındaki çocukların bedensel ve psikolojik gelişimleri üzerine araştırmaların yapıldığı görülmektedir (Aşık ve Eker, 2014:27-28; Bayoğlu ve Purutçuoğlu, 2010:27-39; Erim, 2001:83; Gündoğdu ve Zeren, 1999:22; Gürvardar, 2001:87; Kırpınar, 1991:265-268; Karadağ Çaman ve Özcebe, 2011:93-103; Öntaş, 1998:83; Soysal, 2001:22-23; Uras, 2001:49-51). Alanda yapılan çalışmalar da kurum bakımı altında büyüyen çocukların ailelerin bakımında büyüyen çocuklarla karşılaştırıldığında daha fazla gelişim problemleri yaşadıklarını, saldırganlık, depresyon, kaygı, düşük öz saygı gibi duygusal ve davranışsal problemler yaşadıklarını göstermiştir (Şimşek ve ark., 2008; Tümkiye, 2005:445-459).

2.2.2.Kurumlarda Kalan Çocukların Bakım ve Koruma Altına Alınma Nedenleri

Kişisel nedenler için alkol ve madde bağımlılığı gibi kötü alışkanlıklar, ekonomik nedenler için yoksulluk, işsizlik; sosyal nedenler için ise göç, savaş, afet ve dışlanma örnek gösterilebilir. Bu nedenleri saptamak amacıyla SHÇEK tarafından Devlet korumasında bakımı sağlanan 3.742 çocuk ile bir çalışma gerçekleştirilmiştir. Çalışma sonucuna göre Devlet Kuruluşlarında bakım ve korunma altına alınma nedenleri sırasıyla: %69,5 ile sosyal ve ekonomik yoksunluk, %33,4 ile terk edilme, %21,2 ile anne ya da babanın cezaevinde olma hali, %7,7 ile çocuğun cinsel istismara ya da kötü muameleye maruz kalması, %5,7 ile anne ya da babanın ölümü, %1,5 ile aile tarafından gerçekleştirilen fiziksel ve duygusal istismar, %6,6 ile üvey ebeveynin çocuğu kabul etmemesidir (SHÇEK Çocuk Koruma Sisteminin Değerlendirilmesi Nihai Raporu, 2005; Akt: Yolcuoğlu, 2009:17).

Avrupa' da (AB) üyesi olan ülkelerde 3 yaş altındaki çocukların korunma ve bakım altına alınma sebepleri arasında öncelikli olarak ilk baştaki sırayı %69 oranı ile çocuğun ihmal ve istismar edilmesi gelmektedir. Bu oranı %4 ile çocuğun engellilik hali ve yine %4 ile çocuğun terk edilmesi hali takip etmektedir. Buna karşılık, ebeveyn ölümü nedenler arasında neredeyse hiç yer almamaktadır. Bu verileri %23

ile diğer sebepler takip etmiş fakat diğer sebeplerin neler olduğu açıklanmamıştır (Browne, 2008: 254).

Avrupa'da (AB) üyesi olmayan Avrupa ülkelerinde ise çocukların kurum bakımı altına alınma sebepleri arasında öncelikli olarak ilk sırayı %32 ile çocuğun terk edilmesi almaktadır. Bu oranı sırasıyla %23 ile çocuğun engelli olması, %14 ile çocuğun istismarı ve ihmale uğraması, %6 ile çocuğun yetim kalması takip etmektedir. Buna ilave olarak %25 ile diğer sebepler izlenmiş fakat diğer sebeplerin neler olduğu belirtilmemiştir (A.g.e.:254).

2.2.3.Kurumlarda Kalan Çocuklara Dair Araştırmalar

Gürvardar'ın (2001:18) yapmış olduğu bir çalışmada yetiştirme yurtlarında kalan kişilerin bedensel ve toplam hayatındaki gelişimi, karşı cinsle arkadaşlık kurma ve bu konularda yeterli bilgi seviyesine sahip olma, ruhsal gelişim ve ileriye dönük beklentileri ve isteklerinin arkasındaki sorunları daha sık yaşadıkları saptanmıştır. Bakım altında olan çocukların benlik saygılarının daha düşük, depresyon, umutsuzluk, sürekli kaygı ve yalnızlık düzeylerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada buna ilave olarak yurtlarda bakım altında olan gençlerde fiziksel olarak mide problemleri, baş ağrısı, uyku bozuklukları yaşama, halsizlik, ruhsal problemlerden, asabi olma, sigara kullanma, yalnızlık hissetme, normal seviyeden daha fazla hayal kurma, bir kızla konuşurken heyecanlanma, sakarlık, yurttan kaçma gibi birçok problem saptanmıştır.

Uras'ın (2001:21) çalışmasında devlet koruması altında bulunan ergenlerin öğrenilmiş çaresizlik ve depresyon seviyeleri açısından bakıldığında aileleriyle birlikte yaşayan ergenlere göre daha yüksek seviyede olduğu ortaya çıkmıştır.

Soysal (2001:6) tarafından gerçekleştirilen çalışmada SHÇEK kurumlarında bakım altında yaşayan çocukların depresyon düzeylerinin aileleri yanında yaşayanlar ile karşılaştırıldığında oldukça yüksek bulunmuştur

Gündoğdu ve Zeren'in yaptığı çalışmada ailesi ile yaşayan ergenlerin yetiştirme yurtlarında yaşayan ergenlere nazaran daha başarılı kimlik geliştirdiği, kurumlarda yaşayan ergenlerin ise çoğu zaman kimlik arayışı ve kimlik bunalımı yaşadığını tespit edilmiştir (Gündoğdu ve Zeren, 1999:3-22).

Erim tarafından gerçekleştirilen çalışmada, kurum bakımında olan ve ailesiyle birlikte yaşamını sürdüren ergenlerin, benlik saygısı, depresyon düzeyleri ve sosyal destek gibi bazı sistemleri karşılaştırılmıştır. Çalışma sonucunda ailesiyle birlikte yaşayan ergenlerin benlik saygılarının ve sosyal desteklerinin daha yüksek olduğu, depresif belirtilerinin daha az olduğu saptanmıştır (Erim, 2001:33).

Üstüner, Erol ve Şimşek (2005:130-140), sorun davranışlarının görülme sıklığını, 6-17 yaş grubundaki çocuklar üzerinde incelemiştir. Kendi ailesi ile yaşayan çocuklarda sorun davranışı gösterme sıklık oranı %9,7, koruyucu aile ile yaşayanlarda %12,9, kurum bakımında yaşayan çocuklarda ise %43,5 olarak tespit edilmiştir.

Öntaş tarafından gerçekleştirilen çalışmada kurum bakımı ile büyümüş erkek yetişkinlerin suç işleme oranının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Aynı çalışmada kurum bakımı ile yetiştirilmiş kadınların annelik rolünü tam anlamıyla yerine getiremediği ve bir kısmının çocuklarını kurum bakımına vermek için başvuruda bulunduğu görülmüştür. Ayrıca kadınlarda ergen gebeliğin yaygın olduğu görülmüştür (Öntaş, 1998:23).

Karabulut ve Ulucan (2011:227-238) tarafından yetiştirme yurdunda kalan 32'si kız, 39'u erkek toplam 71 ergen ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda yetiştirme yurdunda yaşayan öğrencilerin baba kaybının, problem çözme becerisini negatif yönde etkilediği, aktif spor yapmanın problem çözme becerisini pozitif yönde etkilediği saptanmıştır.

Karadağ, Çaman ve Özcebe (2011 :93-103) tarafından Aile Çalışma ve Sosyal Hizmet Bakanlığı bünyesinde bulunan SHÇEK'e bağlı yetiştirme yurtlarında yaşayan 13-16 yaşındaki 166 ergenle gerçekleştirilen çalışmada yetiştirme yurtlarında yaşayan ergen gençlerin ruhsal belirti gösterme düzeylerinin genel ergen nüfusa göre daha yüksek derecede olduğu, sporla uğraşan ergenlerin ruh sağlığı ve madde kullanımından daha fazla kaçındığı saptanmıştır. Çalışmada ayrıca yurtlarda yaşayan kız ergenlerin, ruhsal sorunlar açısından daha fazla ruh sağlığı sorunu risk altında oldukları ve ergenlerin psikolojik belirti düzeyleri arttıkça yaşam kalitesi puanlarının da düştüğü belirlenmiştir.

Ocakçı ve Kürtüncü (2004:75-86) tarafından İstanbul'da çocuk yuvasında yaşayan 9-13 yaş aralığında olan 132 çocuk ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda yuvada

yaşayan çocuklarının tümünün çocuk depresyon ölçeği kesim puanının üzerinde puan aldıkları saptanmıştır.

Kırpınar (1992:265-268) tarafından Erzurum'da yetiştirme yurtlarında kalan 15-18 yaş aralığında olan 45 erkek ergen ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda yetiştirme yurdunda kalan gençlerin, SCL-90-R ölçeğinde kontrol grubuna göre daha yüksek ruhsal belirti puan ortalamalarına sahip oldukları saptanmıştır.

Şimşek ve ark. (2008:235-246) tarafından yapılan Türkiye Ruh Sağlığı Profili Araştırması, kurum bakımında bulunan 647 çocuk ve ulaşılan 6-18 yaşları arasındaki çocuklar ile gerçekleştirilmiştir. Çalışmada kurum bakımı altında kalan çocuk ve ergenlerin davranış ve duygusal problemleri inceleme konusu yapılmıştır. Araştırma sonucunda kurumda büyüyen ergenlerde problem görülme sıklığının yaklaşık 2-4 kat daha yüksek olduğu, kurum bakımında kalanların toplam problemlili davranış gösterme sıklığında yaklaşık 2,1 ile 4,6 kat fark olduğu belirlenmiştir. Kurum bakında kalan çocuklarda, anksiyete, depresyon ve somatik sorunların ortalama görülme sıklığı %6,2 ile %40,1 arasında iken, ailesi bakımı altında yetişen çocuklarda %8,9 ile %11,5 arasında belirlenmiştir. Saldırgan ve kurallara karşı gelme alt testlerinden oluşan dışa yönelim problemlili davranışlar görülme sıklığı oranı, kurum bakımında bakımı olanlarda %21,4-41,9; ebeveyn yanında bakımı sağlananlarda ise %6,9-10,9 oranında saptanmıştır.

Aşık ve Eker (2014:16) tarafından yetiştirme yurtlarında kalan 12-19 yaşlarında 87 ergen ile gerçekleştirilen çalışmada yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin sorunları ve baş etmeleri inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda yetiştirme yurtlarında bakımı sağlanan ergenlerin en fazla problem yaşadıkları alanın gelecekleriyle ilgili beklenti ve isteklerle ilgili olduğu ve en çok kullanılan baş etme yöntemleri olarak kendini geliştirme, duygusal rahatlama ve sorunu önemsiz görme gibi mekanizmaları devreye soktukları belirlenmiştir. Yurtda kalan ergenlerin sigara kullanma oranlarının yüksek olduğu, erkek ergenlerin karşı cinsle arkadaşlık ve cinsel bilgiler edinme konusunda problem yaşadıkları, problemlerle baş etme becerisi gösteme, olumsuz duygularını açığa çıkarma ve manevi destek arama yöntemlerini kızlara oranla daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir.

Çiçekoğlu ve Durualp (2013:29-46) tarafından Çankırı'da yetiştirme yurdunda kalan 13-18 yaş aralığında olan 52 erkek ergen ile gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin

yalnızlık düzeyleri inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda kurum bakımında yaşayan ergenlerin çoğunluğunun orta seviyede yalnızlık hissettiği saptanmıştır. Çalışmada ayrıca akademik sorunlar yaşayanların yalnızlık puan ortalamasının yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Kutlu 2003'ün yaptığı bir araştırmaya göre; ailesiyle birlikte yaşayan ve kurum bakımında yaşayan gençlerin yalnızlık seviyeleri incelendiğinde; çalışma sonucunda, ailesiyle birlikte yaşayan gençlerin yalnızlık seviyelerinin daha düşük olduğu saptanmıştır.

Aral, Bütün, Türkmenler ve Akbıyık (2004:17-25), gerçekleştirdikleri bir çalışmada yetiştirme yurdunda kalan ergenlerin yalnızlık puan ortalamaları karşılaştırıldığında aile yanında kalanların yalnızlık puan ortalamaları daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Bayoğlu ve Purutçuoğlu (2010:27-39) tarafından SHÇEK kurumlarında kalan 13-18 yaş aralığında olan 51 kız, 30 erkek ergen ile gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin gelecek beklentileri ve sosyal destek algıları inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda ergenlerin beklenti duyduğu alanlar en çok eğitim, iş ve ekonomik konularla ilişkili olduğu, en çok desteği arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları ve kız ergenlerin algıladıkları sosyal destek düzeyinin erkek ergenlerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Çalışmada dikkat çekici sonuç olarak ergenlerin algıladığı sosyal yaşama ait gelecek beklentilerinin çok düşük seviyede olduğu bulunmuştur.

Çetin ve Çavuşoğlu (2009:137-144) tarafından 70'i yetiştirme yurtlarında, 40'ı aile yanında yaşayan ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin benlik saygıları ve psikolojik belirtilerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Çalışma sonucunda yurttan kalan ergenlerin okulda yıl kaybetmeleri, ailesiyle yaşayanlara göre yaklaşık iki kat daha fazladır. Yurttan kalan ergenlerde bir işte çalışma ve ekonomik bağımsızlığın kazanılmasının gelecek ile ilgili beklentilerde ön planda olduğu belirlenmiştir.

Öcal ve Kemer kaya (2014:1567-1584) tarafından 6 farklı yetiştirme yurdundan toplam 104 ilköğretim öğrencisi ile gerçekleştirilen çalışmada ergenlerin sosyalleşme becerileri inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda kız öğrencilerin sosyalleşme becerilerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Boyras ve Aydın (2016:20) tarafından yetiştirme yurdunda kalan 103 ve aile yanında kalan 105 öğrenci ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda aile yanında kalan öğrencilerin kendini değerlendirme ölçeğinden anlamlı derecede yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır. Çalışmada ayrıca aile yanında yaşayan erkek ergenlerin yetiştirme yurdu da yaşayanlara göre önemli derecede yüksek öğrenilmiş güçlülük seviyesine sahip oldukları saptanmıştır.

Üstüner, Erol ve Şimşek (2005:130-140) gerçekleştirdikleri çalışmada 6-17 yaş grubundaki çocuklarda sorun davranış görülme sıklığı inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda sorun davranışların en çok kurum bakımı altında olan çocuklarda görüldüğü saptanmıştır. Sıklık dağılımı aile ile yaşayanlarda %9,7, koruyucu aile ile yaşayanlarda %12,9, kurumda yaşayanlarda %43,5 olarak tespit edilmiştir.

Tümkiye (2005:445-459) tarafından yapılan çalışmada, yetiştirme yurdunda yaşayan kızların, erkeklere göre umutsuzluk düzeylerinin daha yüksek olduğu, Çakışoğlu ve Aktaş (1997:74-83) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise, kurum bakımındaki kızların, erkeklere göre daha fazla ruhsal belirtiler gösterdikleri saptanmıştır.

2.3.Öfke Kavramı

Öfke, toplum tarafından genellikle olumsuz bir gibi duygu olarak kabul edilmektedir. Oysa öfkenin bireyi zorlu, tehlikeli durumlara hazırlayıcı ve koruyucu özellikleri de bulunmaktadır (Aydın, 2005:203). Öfke, gerçekleştirilmeyen beklentilere karşılanmayan isteklere, istenmeyen neticelere karşı gösterilen, evrensel ve insani bir duygusal tepkidir. Bununla birlikte kontrol edilemediğinde en fazla zararı doğurabilme olasılığı da olan bir duygusal yaşantıdır (Soykan, 2003:19-27).

C. O'Corner, D. Kirson, Philip, J.Schwartz & Shaver öfke duygusunun nedenlerini şöyle sıralamıştır: "Bir hareketin, isteğin geri çevrilmesi, reddedilmesi; güç, statü, itibar kaybı; hakaret; işlerin planlanana uygun gerçekleşmemesi; hayal kırıklığı; gerçek ya da tehdit edici fiziksel ve fizyolojik acı; kurallara aykırı alınan karar" (C. O'Corner, D. Kirson, Philip, J.Schwartz & Shaver, 2001:45).

Öfke ortaya çıkmasında, hatalar, hoş gitmeyen hoşlanılmayan bir olay ya da davranış gibi değişik nedenler etken oynamaktadır (Çetinkaya, 2006:26).

Averill'e göre öfke, çeşitli fizyolojik, sözel ve davranışsal biçimlerde ortaya konulabilir. İfade biçimleri değişiklik gösterebildiği gibi öfkeyi oluşturan etmenler de değişebilmektedir. Ancak engellenme, en sık rastlanılan öfke kaynağıdır (Akt.: Soyaldın, 2007:720). Öfke, anksiyete ve depresyon gibi duygusal rahatsızlıkların temelinde engellenme ve yaşantıların planların dışında seyretmesi gelmektedir (Özer, 2002:59).

Engellenmeden sonra öfkeyi ortaya çıkaran bir diğer önemli etmen ise kışkırtmadır. Kışkırtma, bireyin tahrik edilerek bir davranışta bulunmaya zorlanmasıdır. Öfkeye neden olan diğer etkenler ise, rahatsız edici uyaran, zarar görme, mesleki yaşamdaki doyumsuzluk, hayal kırıklığı, bireysel hakların önemsenmemesi, küçük görülme, küçük düşürülme, alaycı ve aşağılayıcı tavırlar ve kabul edilen sosyal normların ihlal edilmesidir. Ahlak dışı ve kötülük içeren davranışlar da öfkeyi ortaya çıkaran etkenler arasında anılabilir (Baltaş ve Baltaş, 2000:49-52).

2.3.1.Öfke Türleri

Öfke başlıca üç objeye ilişkin; bireyin kendisine, diğerlerine ve dünyaya karşı ortaya çıkmaktadır (Soykan, 2003:19-27).

Diğerlerine Yönelik Öfke: Öfkeye çoğu kez, bizim yanlış olduğuna inandığımız, başkaları tarafından gerçekleştirilen davranışlar ve onların yanlış davranmamaları gerektiğine olan inancımız neden olur. Başkalarını bizi “engelliyor” ya da öz değerimiz “tehdit ediliyor” olarak algılamamız olağan öfke nedenlerindedir. Öfke duyma olasılığı en yüksek olan kişiler; aile fertleri, arkadaşlar, partnerler, mesai arkadaşları, amirler, öğretmenler gibi bireye yakın olan diğer kişilerdir.

Yaşanılan Dünyaya Karşı Öfke: “Dünya adil ve kolay yaşanabilir olmalıdır. Bunların yokluğu berbat bir yaşam alanı yaratır. Ben böyle bir yaşam alanına katlanamam” şeklindeki düşünme biçimi öfkeye neden olur. Öfke kesin istemler ileri sürmekten, dünya adaletli ve kolay olsun diye tutturılmaktan, aksi durumda da onu lanetlemek yüzünden ortaya çıkabilir.

Bireyin Kendisine Karşı Duyduğu Öfke: İnsanlar kendilerine, genellikle kesinlikle yerine getirilmesini gerekli gördükleri istemler yöneltir. Başarılı olamama halinde ise kendilerini suçlamaya ve lanetlemeye başlarlar. Bireysel kurallara standartlara aykırı

hareket ettikten sonra “böyle yapmamalıydım” diye hayıflanmaya başlanıldığı an, birey kendine yönelik öfke duymaya başlar. Bireyin kendine ait olan ahlak kurallarına aykırı davranması, kendisini suçlamasına neden olur ve böylece birey suçluluk duygusuna kapılır. Bu durum etkin bir şekilde çözümlenmezse depresyona dönüşebilme ihtimali vardır (Clark, 2000:75-78).

Ergenlik, öfke duygusu açısından sorunlu bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Ergenlerin psikolojik ve fizyolojik değişimlerinin hızla gerçekleşmesi ile gereksinimlerinin ve beklentilerinin hızla değişim gösteriyor olması bu durumun başlıca nedenidir. Ergenin temel gereksinimlerinin karşılanabilme durumuna bağlı olarak öfke açığa çıkabilmektedir. Uygun şekilde ifade edilmediğinde, kişinin öfkelendiği kişiden uzaklaşmasına sebep olmaktadır (Albayrak ve Kutlu, 2009:57-69).

2.3.2.Öfke Duygusunun İşlevi

Öfke duygusu, kısa süreli, orta şiddette ve zaman zaman kişinin faydasına olacak şekilde açığa çıkabilirken, bazı zamanlar ise, oldukça şiddetli, yoğun, devamlı ve tahrip edici nitelikte olabilmektedir. Öfkenin, açıktan ifade edilmesi halinde yıkıcı sonuçlar doğurabileceğine yönelik yerleşik inançtan ötürü, öfke çoğu toplumda olumlu bir şekilde değerlendirilmemektedir. Olumsuz kabul edilen öfkenin, bireyi saldırılara açık hale getirebildiği, kişilerarası ilişkilerde çatışmalara neden olabildiği, benlik saygısının düşmesiyle de sonuçlanabildiği belirtilmektedir. Öfkenin ifade edilmesinde ön görülen bu olumsuzluklar yanında bastırılmış öfkenin de yol açtığı zararlar olduğu öne sürülmektedir. Bastırılmış öfkenin, yüksek tansiyon, kanser, kalp gibi bir takım fiziksel rahatsızlıklarla da ilişkisi bulunduğu ileri sürülmektedir (Balkaya ve Şahin, 2003:192-202).

Öfke ile diğer duygular arasında da ilişki vardır. Öfke ile birlikte, kaygı ve korkunun arttığı, üzüntü ve suçluluk duygusunun ortaya çıktığı belirtilmektedir. Öfkelenmeyi açığa çıkaran etiketleme, hata bulma, kişiselleştirme gibi düşünce tarzlarının, aynı zamanda bireyi yalnızlığa iten düşünce tarzları da olduğu belirtilmektedir (Yıldırım, 2006:9).

Öfke, makul seviyede yaşandığında bireyin zarar görmesini engelleyebilen, bireyi tehlikelere karşı koruyabilen normal ve sağlıklı olan bir duygudur. Öfkenin sağlıklı versiyonu öfkenin şiddete dönüşmesiyle ortaya çıkar (Baltaş ve Baltaş, 2000:61-69).

Öfkenin fonksiyonlarını Novacco tarafından altı maddede özetlemiştir:

- Öfke duygusu sayesinde, öfkenin ortaya çıkmasına sebep olan faktörlerin aşılabilmesi için birey, uygun davranış geliştirip güçlülük, üstünlük ve hâkimiyet duygularını yaşar. Bu durum, bireyin benlik kavramının gelişimine pozitif bir etki sağlar.
- Öfke, bireyin kırıldığıнын ya da engellendiğinin veya bir şeylerin ters gittiğinin bir işaretidir.
- Öfke, başkalarına karşı duyulan negatif duyguların açığa çıkmasını kolaylaştırır.
- Öfke bir savunmadır. Bireyin benlik sınırlarının ve benlik saygısının korunmasına, böylece sağlıklı ilişkiler kurulmasına yardımcı olur.
- Öfke bireyin kendisini haklı hissetmesidir (Akt: Uslu, 2004:53).

2.3.3.Öfke İfade Etme Biçimleri ve Öfke İfadesini Etkileyen Faktörler

Saldırganlık, öfke ifade biçimleri arasında en önemli yeri tutmaktadır. Saldırganlığın fiziksel ve sözel, iki farklı şekli vardır. Fiziksel saldırganlıkta amaçlanan karşıdaki kişi ya da nesneyi zarara uğratmaktır. Saldırganlığın diğer bir şekli olan, sözel saldırganlık ise daha ziyade öfkenin dışa vurulmuş hali olarak tanımlanmaktadır. Öfke daha çok duygu ve tutumlarla ilişkilidir. Saldırganlık ise başka kişilere ya da objelere yönelik, tahrip edici ve zarar verici davranışları içine almaktadır (Balkaya ve Şahin, 2003:192-202).

Öfke her zaman aksiyon ile ifade edilmez, kontrol altına alınarak ifade edilebilir. Öfkenin kontrolü, öfkenin kontrolsüzce bastırılması değildir. Öfke kontrolü, sakin ve mantıklı şekilde, öfkenin ortaya çıkardığı negatif duygulanım ile mücadeleyi mümkün kılacak problem çözme ve iletişim becerilerini etkin kullanma gibi stratejileri içermektedir (İmamoglu, 2003:116).

2.3.4.Öfkenin Kuramlara Göre İncelenmesi

Psikanalitik yaklaşıma göre öfke duygusu saldırganlığın bir boyutudur. Psikanalitik yaklaşım, insan davranışlarının yaşam ve ölüm içgüdülerince yönlendirildiğini varsayar. Freud'a göre, yaşam içgüdüünün türevi cinsellik, ölüm içgüdüünün türevi saldırganlıktır (Özmen, 2004:45). Psikanalitik yaklaşımda öfke duygusunun bu kuramın önemli kavramı olan boşalım ile ilintili bir fonksiyonu vardır. Organizma,

bir gereksinim durumunda gerilir, gerilimin ortaya çıkması ile birlikte normal hale dönmek isteyen organizma harekete geçer. Organizmanın normalleşebilmesi için biriken enerjinin boşaltılması gerekir. Bu noktada öfke bir boşaltım seçeneği olarak karşımıza çıkar.

Sosyal Öğrenme Kuramı, davranışların taklit ve model alma ile kazanıldığını savunur. Kurama göre öfke ve saldırganlık içeren bir davranışların edinilmesinde bireysel ve çevresel faktörler devrededir. Bandura'ya göre birey, öfke ve saldırganlık içerisinde tepkilerini ortaya koyarken, kendini kontrol etme yetilerini ve benlik algısını dikkate alarak davranışta bulunur (akt: Baron, Bryne ve Kantovitz, 1981).

Bilişsel Davranışçı Yaklaşım'a göre, duyguların temelinde bireyin algıları ve onların olaylara yüklediği anlamlar oluşturur. Tüm duygusal süreçler, sinir sistemini uyarmaktadır, ancak bireyin tepkisi, içinde bulunduğu koşullarla, çevresi tarafından belirlenir (Morris, 2002:23). Öfke duygusu bilişsel yaklaşımda daha çok fizyolojik, davranışsal, kognitif ve duygusal yapının ortak bir sonucu olarak görülür. Bu açıdan öfke, kontrol altına alınması gereken bir duygudur. Bilişsel davranışçı yaklaşımlar, öfkenin ifade biçimine odaklandıkları görülmektedir ve buna ilaveten öfkenin ifade edilme biçiminin, öğrenme sonucu oluşan bir davranış olduğu konusunda birleşirler (Özmen, 2004:39-56).

Varoluşçu Kurama göre insan kendi varlığının ne yaptığının ve kendisinin de neler olduğunun bilincinde bir varlıktır. İnsan, kendisiyle ve çevresindeki olaylarla alakalı karar verebilme ve kendi sorumluluğunu üstlenebilme yetisine sahiptir. Fritz Perls'e göre insan, açığa çıkardığı öfke gibi olumsuz duyguları da içine alan, bütün duygularının sorumluluğunu üstlenmelidir. Bireyin diğerlerine yönelttiği öfke duygusuna eşlik eden, kendisine yönelik eleştirici tutumları kabul etme yükümlülüğünü anlamadığından bu duyguları başkalarına yansıtarak, onların öfkeli olduğunu düşünür. Birey aslında kendisinin değilmiş gibi yaşadığı öfke duygusunu kendisine atfettikçe zenginleşir (Özmen, 2004:39-56).

2.4.Saldırganlık

Saldırganlık, bireyin bir davranışı, bir başkasını üzme ya da fiziksel, cinsel, ekonomik, psikolojik zarar vererek acı çekmesine neden olmak amacıyla gerçekleştirilmesidir (Aktaş, 2001:49).

Saldırganlık ile ilgili tanımlar üçe ayrılır; davranışsal, duygusal ve güdüsel. Davranışsal tanımlar, sonuç odaklıdır ve ergilenen davranışın sonucunda bir başkasına zarar verip vermediğiyle ilgilenir. Duygusal tanımlar, öfkenin duygusuna odaklanır ve saldırgan davranışın temelinde öfkenin duygusunun olup olmadığı önemlidir. Güdü odaklı tanımlar ise niyet odaklıdır ve davranışın başkasına zarar verme amacıyla sergilenip sergilenmediğiyle ilgilenir (Uluyurt, 2012:17).

Gerçekleşirmesinin şekline ve altında yatan sebeplere göre, saldırganlık aşağıdaki gibi farklılık göstermektedir (Gülay,2010:79-81)

Gerçekleştirme şekli bakımından,

Fiziksel olarak gösterilen saldırganlık: Vurma, itme eylemleriyle canlı veya cansız bir şeye fiziksel olarak zarar vermeyi ve tartışma, hakaret, tehdit gibi davranışlar ile doğrudan fiziksel şiddeti içermektedir.

Dolaylı saldırganlık: Direkt fiziksel saldırı gerçekleşmeden, olumsuz davranış gösterme şeklindeki saldırganlık çeşididir.

Amacına göre saldırganlık,

Araç olarak: Bir oyuncuğu, bir nesneyi elde etmek için bir başkasını itmek gibi davranışlarda görülebileceği gibi, bir hedefe ulaşmak için diğer kişilere zarar verme şeklinde de olabilir.

Düşmanca Saldırganlık: Doğrudan bir başka bireye zarar vermeyi amaçlayan saldırganlık şeklidir.

Altında yatan sebep türüne göre,

Tepkisel olarak saldırganlık: En sık görülen saldırganlık türüdür. Bir tehdit ya da provokasyon sonucunda bireyin kendisini savunma amaçlı gerçekleştirdiği saldırganlıktır.

Hedefe yönelik saldırganlık: Bir hedefe ulaşmak amacıyla kışkırtıcı, bilinç ve istekle yapılan, zorbalık, baskı içerebilen, kışkırtıcı amaçları olan, olumsuz sertlik içeren davranışlardır.

2.4.1.Ergenlik ve Saldırganlık

Okul öncesi dönemde sözel beceriler tam olarak kazanılmadığı için saldırganlığın fiziksel boyutu yaygın şekilde görülebilmektedir. Bu dönemde saldırganlığı ortaya çıkış sebebi genellikle bir amaca ulaşmanın önüne çıkan engellerdir. Yaşın artması ve buna bağlı olarak sözel becerilerin gelişmesi ile çocuk, saldırganlığın sözel boyutuna da yönelebilmektedir (Gülay, 2010:79-81).

Ergenlik döneminde ise öfkenin ortaya çıkmasına neden olan çok sayıda etmen vardır. Ergenler, fiziksel ya da toplumsal etkinlikleri kısıtlandığında, istekleri reddedildiğinde, benliklerine, statülerine yönelik herhangi bir saldırıya uğradıklarında öfkelenebilir (Avcı, 2009:34-42).

Ergenler, sosyalleşmeye başlamaları ile birlikte birçok faktörün etkisi altında kalmakta, topluma adapte olmaya çalışırken bir yandan da kendi kişiliğini oluşturmaya çabalamaktadır. Bu durum bazen ergenin çevresiyle çatışmasına ve saldırgan davranışlarda bulunmasına neden olabilmektedir (Sadi, 2007:21). Ergenin yaşadığı çevrenin sosyoekonomik koşulları, suç işleme oranları, silah ve uyuşturucu ile tanışabilmesindeki kolaylıklar ve şiddete maruz kalma olasılığı, saldırganlık davranışları üzerinde etkili olmaktadır (Norşenli, 2009:23).

Çocukluk yaşlarında ihmal edilmiş, reddedilmiş, katı ya da tutarsız bir aile ortamında yetişmiş, fiziksel cezalandırmaya dayalı bir disiplin anlayışıyla yetişmiş bireylerde saldırgan davranışlar daha fazla görülmektedir. Aile ve toplumun, aşırı baskı ve aşırı disiplin barındıran yöntemler ile çocuğu şekillendirmeye çalışması, çocuk üzerinde yoğun denetim sahibi olmaya çalışması, çocuğun ruhsal gelişimine zarar vermektedir (Zengin H., 2008 :63). Aile içinde yaşanan, çocuğun doğrudan maruz kaldığı ya da şahit olduğu saldırganlık içeren davranışlar da bu sürece etki etmektedir (Terzi, 2009:17).

Ergenlik döneminde arkadaş çevresi de aile ilişkileri kadar önemlidir. Bazı gençler makul bir aile içerisinde yetişmelerine rağmen arkadaşlarını model alarak saldırgan davranışları öğrenebilir ve saldırgan davranışlar gösterebilir. Sosyalleşme ve bir grup içerisinde var olma isteği ergenlerin, lider olmak, kabul görmek ve desteklenmek istediği çevreye karşı saldırgan davranışlarda bulunmasına yol açabilir (Yılmaz, 2008).

Sosyal beceriler konusunda yetersiz olan ve saldırgan davranışlar nedeniyle akranlarınca kabul görmeyen, aynı zamanda sağlıksız ebeveyn tutumlarına maruz kalan ergenin, anti sosyal davranışları olan akran gruplarına yönelme ihtimali vardır (Yücel, 2009:43).

Ergen, toplumun ve çevresinin talep ve baskılarına karşı direnme halindedir. Ama bu direnmenin nedenini çoğu zaman kendisi bile açıklayamaz. Bu dönemde genç kendisiyle ve çevresiyle sürekli bir savaş içinde görünür (Acar, 2015:43). Ergen bağımsızlığını kazandıkça, duygusal yönden sakinleşir. Ergenliğin ilk dönemlerinde görülen huzursuzluklar, bunalımlar azaldıkça ve ergen üzerindeki baskılar kalktıkça ergenin duygusal belirtilerde ve davranışlarında da daha kontrollü ve dengeli hale gelir (Temel ve Aksoy, 2001:73).

2.5.Öfke Ve Saldırganlık İle İlgili Yapılmış Çalışmalar

Ağlamaz (2006a: 32) tarafından farklı liselerde öğrenim gören öğrenciler ile gerçekleştirilen çalışmada, meslek lisesinde öğrenim gören öğrencilerin diğer öğrencilere göre daha yüksek saldırganlık düzeylerine sahip oldukları ve yine bu çalışmada, aylık gelir seviyesi düşük olan öğrencilerin daha yüksek seviyede saldırganlık düzeylerinin olduğu, anne-baba eğitim düzeylerinin de çocukların saldırganlık seviyeleri üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Bal (2010:109) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada, erkek öğrencilerin kuraldışı davranış gösteme eğilimlerinin kızlara kıyasla toplam puanda ve alt boyuları puanlarının büyük çoğunluğunda daha yüksek seviyede bulunmuştur. Çalışmada istismara uğramış öğrencilerin, diğerlerine oranla; ebeveyn-ergen çocuk ilişki şeklini olumsuz algılayan öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla düşük sosyal destek algılayan öğrencilerin diğerlerine kıyasla; kuraldışı davranışlar toplam puanın da ve alt ölçek puanlarının büyük çoğunluğunda daha yüksek bulunmuştur. Evlerinde fiziksel şiddete uğrayan, ev ortamını huzursuz bulan ve birbirine sevgi ile yaklaşmayan öğrencilerin kural dışı davranış gösterme eğilimleri, evlerinde bu davranışların olmadığını ifade eden öğrencilerle karşılaştırıldığında daha yüksek bulunmuştur.

Başaran (2008:21) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada erkek öğrencilerin daha saldırgan oldukları, sınıf düzeyi yükseldikçe saldırganlık düzeyinin de yükseldiği tespit edilmiştir.

Erdemir (2012:17) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada internet kullanım süresi ile saldırganlık eğilimi gösterme seviyeleri arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Erkek öğrencilerin daha saldırgan olduğu, anne eğitim seviyesinin öğrencilerin saldırganlık düzeyleri üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Kurnaz (2009:67) tarafından ilköğretim öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada erkek çocukların gözlenen saldırganlık davranışlarını daha yüksek düzeyde olduğu, yaş arttıkça gözlenen ve ilişkisel saldırganlığın azaldığı saptanmıştır.

Kurtoğlu (2009:69)'nun lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği bir çalışmada, erkek öğrencilerin saldırganlık gösterme eğilimlerinin daha yüksek dercede olduğu, 10. ve 11. sınıf öğrencilerinin saldırganlık ölçeği puan ortalamalarının, 9. sınıf öğrencilerine kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Pekince (2012:24) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda erkek öğrencilerin kızlara göre, düşük aile geliri olanların diğerlerine göre saldırganlık skorlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çalışmada aynı zamanda saldırganlık arttıkça sosyal aktivitelere katılma oranının da arttığı saptanmıştır.

Pınar (2006:27) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada televizyonun zararlı yönlerinin olduğu, şiddet içeren filmlerin ve televizyon programların gençler için olumsuz örnek teşkil ettiği ve gençlerin filmlerdeki kahraman oyuncular tarafından kullanılan yöntemlerle kendi problemlerini çözmek istedikleri saptanmıştır.

Yeğen (2008:37) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonunda öğrencilerin saldırganlık tepkilerinin artmasına bağlı olarak sosyal uyumun azaldığı tespit edilmiştir. Çalışmada öğrencilerin saldırganlık tepkilerinin, öğrenim görülen alan ve annenin hayatta olup olmamasına göre değişkenlik gösterdiği görülmüştür.

Yavuzer (2013:274) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, popülerliğin saldırganlık üzerine olan etkisi inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda kız öğrencilerin sosyometrik popülerite skorları ve saldırganlık skorları arasında anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Olmuş (2001:37) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, aile ortamında algılanan denetimin, ergenlerin sürekli öfkelerini arttırdığı; öfkelerini içe yönelterek bastırma

ve kontrol altına alma davranışı geliştirmelerine neden olduğu; algılanan birlik ve beraberlik duygusunun tam tersi şekilde etki yaptığı sonucu elde edilmiştir.

Kısaç (1997:83) tarafından üniversite öğrencilerinin öfke düzeyleri incelenmiştir. Çalışma sonucunda erkek öğrencilerin öfkelerini daha fazla kontrol edebildikleri, köylerde yaşayan öğrencilerin sürekli öfke düzeylerinin daha yüksek derecede olduğu, küçük şehirlerde yaşayan öğrencilere kıyasla, öfke içte puanının daha yüksek derecede olduğu, aylık gelir düzeyi arttıkça öfkenin dışa vurulmasının da arttığı saptanmıştır.

Batıgün ve Şahin (2003:37-52) tarafından yaşları 13–62 yaş gurubunda değişen 619 bireyle gerçekleştirilen çalışma sonucunda 13–24 yaş arasındaki grubun, diğer yaş gruplarına göre öfke alt boyutlarından aldıkları puan daha yüksek derece de olduğu saptanmıştır.

Çetin (2004:19) tarafından gerçekleştirilen çalışmada yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin bazı anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve öfke/saldırıcılık gibi psikolojik rahatsızlık belirtilerinin diğerlerine göre daha yüksek derecede olduğu saptanmıştır.

Kılıçarslan (2000:85) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada kızların öfkeyi içte tutma seviyelerinin erkeklere kıyasla daha yüksek derecede olduğu, baba eğitim seviyesinin öfkeyi içte tutma seviyesiyle anlamlı bir ilişkisinin olduğu, annesini demokratik algılayan lise öğrencilerinin öfkeyi içte tutma seviyelerinin otoriter algılayanlara kıyasla daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Acar (2015:41) tarafından ergenler ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda anne-babanın ilgisiz olmasının, reddedici tavırlarının, psikolojik özerkliği desteklemeyen tutumlarının sürekli öfkenin yüksek olmasına ve öfke kontrolünün zayıf olmasına neden olduğu saptanmıştır.

Çalıkoğlu'nun (2010:47) yetiştirme yurtlarında ve aile yanında kalan lise öğrencileri ile gerçekleştirdiği çalışma sonucunda saldırganlık arttıkça öfkeyi kontrol etme puanlarının azaldığı, problem çözme becerileri arttıkça öfke kontrol puanlarının da arttığı saptanmıştır.

Yavuz (2009:42) tarafından ilköğretim 7. ve 8. sınıf öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda erkek öğrencilerin şiddeti daha çok onayladıkları, şiddete yönelen

bazı öğrencilerin, aileye ilişkin birtakım sorunlar yaşadıkları, şiddet davranışları üzerinde okul ortamının ve televizyon izleme sürelerinin de etkili olduğu saptanmıştır.

Avcı (2009:37) tarafından ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada, arkadaş ve öğretmen destekleri düşük derecede olan ergenlerin yüksek şiddet eğiliminde olduğu saptanmıştır.

Ersoy (2001:43) tarafından 9-11 yaş aralığında olan çocuk yuvasında ve ailesinin yanında bakımı sağlanan çocuklar ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda, cinsiyetin, kardeş sayısının, doğum sırasının, ebeveyn eğitim seviyesinin, kavga ettiği kişinin, hoşlandıkları kitap ve filmlerin, yuvaya verilme sebebinin toplam saldırganlık puanlar açısından anlamlı derecede farklı olduğu belirlenmiştir. Çalışmada yuvada yaşayan çocukların daha fazla saldırgan davranışlar sergiledikleri de saptanmıştır.

Gürsoy (2002:7-15) tarafından gerçekleştirilen çalışmada annesi çalışmayan çocuklarla, annesi çalışan çocukların saldırganlık puan ortalamaları karşılaştırıldığında, annesi çalışmayan çocukların saldırganlık puan ortalamalarının daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Dizman (2003:47) tarafından gerçekleştirilen çalışma anne-babası ile yaşayan ve anne-baba yoksunluğu olan çocuklar arasında saldırganlık eğilimi puan ortalamalarına bakıldığında önemli farklılıklar belirlenmiştir.

Ağlamaz (2006b: 32) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda kendini açma davranış düzeyleri düşük öğrencilerin, saldırganlık düzeyleri puanlarının kendini açma davranış düzeyleri yüksek olan öğrencilerden daha düşük olduğu saptanmıştır.

Erdemir (2012:108) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda internet kullanımının, kullanım amacının, kullanım yerinin, süresinin, kullanım zaman aralığının, genel olarak girilen sitelerin, oynanan oyunların saldırganlık düzeylerini etkilediği saptanmıştır. Çalışmada erkek öğrencilerin saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Özdemir, Vazsonyi ve Çok (2013:65-67) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada, anneye özgü yakınlığın, babanın arkadaşları onaylama davranışlarının, anne-babanın çocuk üzerinde yarattığı gözlem baskısının düşük

otokontrolle ilişkili olduğu ve düşük otokontrolün de dolaylı olarak saldırganlıkla ilişkili olduğu saptanmıştır.

Olmuş (2001:47) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada aile ortamında algılanan denetimin, ergenlerin sürekli öfkelerini arttırdığı, öfkelerini içe yönelterek bastırma ve kontrol altına alma davranışlarının gelişmesine neden olduğu saptanmıştır.

Tanbağ (2004:43) tarafından gerçekleştirilen çalışmada ailesi ile yaşayan ergenlerin eleştiriye uğrama, haksızlığa uğrama, ciddiye alınmama ve kaygılı davranışlar gösterme puanlarının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yetiştirme yurdunda kalanlarda ise dünyaya ve diğerlerine yönelik öfke puanı, ailesiyle yaşayanlardan daha yüksek bulunmuştur.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümünde çalışmada kullanılan model ve veri toplama sürecinde kullanılan ölçeklerin, geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları açıklanacaktır.

3.1. Çalışmanın Modeli

Bu çalışma, Yetiştirme Yurdunda yaşayan ergenlerin öfke düzeyleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkiyi ortaya koymayı amaçlayan bir araştırmadır. Araştırmacı tarafından araştırmanın modeli “ilişkisel (koraesyonel) tarama modeli” olarak tasarlanmıştır. İlişkisel (Koraesyonel) modeller, iki veya daha fazla değişken arasında geçmişte yaşanan ya da halen var olan bir durumu kendi koşullarında müdahale etmeden olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan bir araştırma türüdür (Karasar, 2009:123).

SÜREKLİ ÖFKE
ve ÖFKE TARZI

SALDIRGANLIK

Şekil 1. Çalışmanın Modeli

3.2. Çalışma Evren ve Örneklem

Çalışma evreni İstanbul Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığına bağlı Kemerburgaz, Florya, Tepekent, Alibeyköy ve Beylikdüzü'ünde bulunan Çocuk Destek Merkezi ile Halkalı, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa ve Zeytinburnu'nda bulunan Çocuk Evleri'nde yaşayan 15-18 yaş aralığında olan ergenlerden oluşmaktadır. Araştırmada, Ocak-Şubat-Mart-Nisan-Mayıs 2018 tarihleri arasında çalışmaya gönüllü olarak katılan 190 ergenden veri toplanmıştır. Veriler SPSS 18'e yüklendikten sonra 57 tane örneklemin hatalı kodlama ve aşırı değerler olduğu belirlenen uç değer (Karaatlı, 2010:3-47) olduğu değerlendirilerek çalışmadan bu veriler çıkarılmıştır. Çalışmanın örneklemini gönüllü olarak katılan 133 ergen oluşturmuştur.

3.3. Çalışmanın Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada kullanılan demografik özellikler ile sürekli öfke düzeyini belirlemek için Spielberger'in (1988) geliştirdiği, uyarlaması Özer tarafından (1994: 26-35) yılında yapılan Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği (SÖÖTÖ); Saldırganlık düzeyini belirlemek için ise, Olweus tarafından geliştirilen uyarlamasını Otrar'ın (2009:101-120) yaptığı Saldırganlık Envanteri Ölçeği (SE) açıklanmıştır.

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından ilişkisi analiz edilen değişkenler ile ilgili hazırlanan bilgi formunda (ergenlerin; cinsiyeti, yaşı, sınıf, anne- baba eğitim durumu, yurttan yaşama süresi gibi) sorular yer almaktadır.

3.3.2. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği

Spielberger tarafından 1983 yılında geliştirilmiş, 1994 yılında Kadir Özer tarafından ölçeğin geçerlilik güvenirlik çalışması yapılmıştır. Ölçekte 4 alt boyut ve 34 madde bulunmaktadır. Envanterin ilk 10 maddesi sürekli öfke alt boyutunu oluşturmakta, "öfke içe atımı" alt boyutu; 13, 15, 16, 20, 23, 26, 27 ve 31 numaralı maddelerinden oluşmakta ; "öfke dışa vurumu" alt boyutu; 12, 17, 19, 22, 24, 29, 32 ve 33 numaralı maddelerinden oluşmakta; "öfke kontrolü" alt boyutu da 11, 14, 18, 21, 25, 28, 30 ve 34 numaralı maddelerden meydana gelmektedir (Yağcı, 2017:52-53). Ölçeğin puanlanmasında verilen cevaplardan "hiç tanımlamıyor; 1", "biraz tanımlıyor; 2", "oldukça tanımlıyor; 3" ve "tümüyle tanımlıyor; 4" puandır. Ölçeğin genel puanı

yoktur, dört alt ölçeğin kendi maddelerinin toplam puanı o alt ölçeğin puanını vermektedir. Sürekli öfke maddelerinden alınan puanların en yüksek 40, en düşüğü 10 puandır ve toplam puanın yüksek çıkması öfke düzeyinin yüksek olduğunu belirtir. İçe yönelik öfke alt ölçeği, dışa yönelik öfke alt ölçeği ve öfke kontrol alt ölçeğinden alınan puanların en yüksek 32 en düşüğü 8 puandır ve öfke içe alt ölçeğinden alınan puanların toplamının yüksek çıkması öfkenin içe atıldığını, dışa yönelik öfke alt ölçeğinden alınan puanların toplamının yüksek çıkması öfkenin dışa yansıdığını, öfke kontrol alt ölçeğinden alınan puanların yüksek çıkması öfkenin kontrol edildiğini gösterir (Özer, 1994:26-35).

Tablo 3.1. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği Güvenirlilik Katsayıları

	Güvenirlilik kat sayısı
Sürekli öfke	0.874
Öfke içte	0.823
Öfke dışavurum	0.804
Öfke kontrolü	0.902

Ergenlere uygulanan sürekli öfke, öfke içte, öfke dışavurum ve öfke kontrolü alt ölçeklerinin genel güvenirliliği analizi sonucunda, Cronbach alfa değeri sırasıyla: sürekli öfke boyutu için $\alpha=0.874$, öfke kontrol boyutu için $0,84$, öfke içe boyutu için $\alpha=0.804$, öfke dışa boyutu için $\alpha=0.902$, şeklinde yüksek seviyede güvenilir bulunmuştur.

3.3.3. Saldırganlık Envanteri Ölçeği

Olweus tarafından geliştirilen ve Gladue (1993) tarafından düzenlenen, uyarlamasını Otrar'ın (2009) yaptığı Saldırganlık Envanteri toplam 30 maddeden meydana gelmekte, fakat 20 madde değerlendirmeye katılmamaktadır. Beşli derecelmeli Likert tipi olan bu ölçek, “fiziksel saldırganlık”, “sözel saldırganlık”, “dürtüsel saldırganlık”, ve “saldırganlıktan kaçınma” olmak üzere toplam 4 alt boyuttan oluşmaktadır. Gladue tarafından yapılan faktör analizleri neticesinde, katılımcı erkeklerin bulunduğu örneklem grubunda fiziksel saldırganlık için Cronbach alfa değeri 0.82, sözel saldırganlık için 0.81, dürtüsel saldırganlık 0.80 ve saldırganlıktan

kaçınma alt boyutu için ise 0.65 olarak bulunmuştur. Kadın örneklem grubunda Cronbach alfa değeri 0.70, sözel saldırganlık için 0.76, dürtüsel saldırganlık 0.76 ve saldırganlıktan kaçınma alt boyutu için ise 0.70 bulunmuştur (Gladue, 1993). Puanlama, alt boyutlara dâhil olan tüm maddelerin toplanması ve çıkan sonucun ilgili alt boyut kapsamına giren madde sayısına bölünmesiyle elde edilmektedir (Otrar ve Çelik, 2009: 101-120).

Tablo 3.2. Saldırganlık Envanteri Güvenirlilik Katsayıları

	Güvenirlilik kat sayısı
Fiziksel saldırganlık alt boyutu	0.863
Sözel saldırganlık alt boyutu	0.871
Dürtüsel saldırganlık alt boyutu	0.860
Saldırganlıktan kaçınma alt boyutu	0.882
Saldırganlık ölçeği (toplam skor)	0.892

Ergenlere uygulanan Saldırganlık Envanteri alt boyutları fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık ölçeklerinin genel güvenirlilik analiz sonucunda Cronbach alfa değeri sırasıyla: $\alpha=0.863$, $\alpha=0.871$, $\alpha=0.860$, $\alpha=0.882$ ve $\alpha=0.892$ şeklinde yüksek seviyede güvenilir bulunmuşlardır.

3.4. Çalışmanın Verilerin Toplanması

Veri toplamanın ön uygulaması Alibeyköy Çocuk Destek Merkezinde yapılmış ve Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğündeki Uzmanların talepleri doğrultusunda, aileyle olan ilişki durumu, yurttan kalma nedeni gibi bazı demografik sorular çıkarılmıştır. Ön uygulamadaki veriler çalışmaya katılmamıştır. Daha sonra çalışmanın evreni temsil edeceği varsayılan ve örnekleme oluşturan ergenler seçkisiz örnekleme yöntemiyle seçilerek, ölçekler uygulanmıştır. Bu yöntemle veri toplaması vakit kaybını önlemeyi sağlayan gönüllük esas alan bir yöntemdir

(Büyüköztürk ve arkadaşları, 2016). Envanterler uygulanırken katılımcıların gönüllülük esası dikkate alınmaya çalışılmıştır. Ayrıca araştırmada kullanılan ölçek sonuçlarının araştırma için kullanıldığını gizlilik ilkesi doğrultusunda sonuçların kimseye verilmeyeceği açıklanarak ergenlerle güven ilişkisi sağlanmıştır. Araştırmanın verileri Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı SÇEK bünyesinde bulunan kurumlarda, Şubat 2018 ile Mayıs 2018 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmada ergenlere kişisel bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu (KBF), ikinci aşamada, Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği, son aşamada ise Saldırganlık Envanteri ergenlere birebir görüşme yoluyla verilmiş ve veriler toplanmıştır.

3.5. Çalışmanın Verilerinin Analizi

Veriler SPSS 18,0 programına yüklenerek analiz edilmiştir. Verileri analiz etmek için tanımlayıcı istatistiksel metotlardan olan (sayı, yüzde, ortalama, standart sapma ve korelasyon) kullanılmıştır.

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin Sürekli Öfke Öfke İfade Tarz Ölçeği öfke içte alt boyutlarından aldıkları puanlar ile ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam skor) ölçeklerinin alt boyutlarından elde edilen verilere göre normal dağılıma uygun olup olmadığını belirlemek için yapılan çarpıklık ve basıklık testi sonucunda dağılımının normal dağılım olduğu saptanmıştır. İki aritmetik ortalama arasındaki farkın manidarlığını bulmak için Bağımsız Örneklem t testi, üç ve daha fazla bağımsız ortalama arasındaki farkın manidarlığını bulmak için Anova testi yapılmıştır. Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzı ve Saldırganlık Envanteri Ölçeklerinden alınan puanlar arasındaki ilişkiyi bulmak için Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır.

BÖLÜM IV

ÇALIŞMA İLE İLGİLİ BULGULAR

4.1.Bulgular

Bu bölümde, çalışmaya ait Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin demografik özellikleri ile sürekli öfke ve saldırganlık ölçek skorlarına dair analizler yer almaktadır.

4.1 Demografik Özellikler

Çalışma grubunun demografik özelliklerine ait istatistiksel veri analiz sonuçları tablo 4.1’de verilmektedir.

Tablo 4.1: Ergenlerin Demografik Özelliklere Ait istatistik veri analizleri

	<i>f</i>	%
Cinsiyet		
Kız	72	54.1
Erkek	61	45.9
Yaş		
15-16 yaş	48	36.1
17-18 yaş	85	63.9
Sınıf		
Lise 1 – lise 2	24	18.0
Lise 3 – lise 4	63	47.4
Okumuyor	46	34.6
Annelerinin eğitim düzeyi		
İlkokul – ortaokul	124	93.2
Lise – üniversite	9	6.8
Babalarının eğitim düzeyi		
İlkokul – ortaokul	103	77.4
Lise – üniversite	30	22.6
Arkadaşlarıyla olan ilişki		
İyi	86	64.7
Kötü	47	35.3
Hangi kurumda kaldığı		
Çocuk devlet merkez	70	52.6
Çocuk evleri	63	47.4
Kurumda kalma süresi		
1-2 yıl	72	54.1
3-4 yıl	61	45.9

Araştırmaya katılan 133 ergenin cinsiyet dağılımlarına baktığımızda; %54,1’i (n=72) kızlardan ve %45,9’u (n=61) erkeklerden oluştuğu gözlenmiştir. Ergenlerin

%63,9'u (n=85) 17-18 yaş arasında olduğu, %47,4'ü (n=63) lise 3 – lise 4 de okumakta olduğu, %93,2'sinin (n=124) annesi ilkokul – ortaokul mezunu olduğu, %77,4'ünün (n=103) babası ilkokul – ortaokul mezunu olduğu, %64,7'sinin (n=86) arkadaşlarıyla olan ilişkisinin iyi olduğu, %52,6'sı (n=70) çocuk destek merkezinde kaldığı ve %54,1'i (n=72) kurumlarda 1-2 yıldır kalmakta olduğu görülmüştür.

Tablo 4.2: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Cinsiyet Değişkene Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
Sürekli öfke envanterinin puanı	Kız	72	24.44	4.64	0.547	1.043	131	0.299
	Erkek	61	23.42	6.30	0.807			
Öfke içte envanterinin puanı	Kız	72	18.05	2.94	0.347	2.356	131	0.020*
	Erkek	61	16.54	4.22	0.540			
Öfke dışavurum envanterinin puanı	Kız	72	19.55	2.48	0.292	0.560	131	0.577
	Erkek	61	19.18	4.70	0.602			
Öfke kontrolü envanterinin puanı	Kız	72	14.43	3.78	0.446	-3.287	131	0.001**
	Erkek	61	16.80	4.43	0.567			

**p<0.01; *p<0.05

Tablo 4.2'ye göre, Sürekli Öfke Envanterinin cinsiyetleri açısından incelendiğin de, ergenlerin sürekli öfke ve öfke dışavurum ölçeklerinin skorları arasında istatistiksel açıdan önemli derecede farklılık belirlenmemiştir. [t=1.043 ve t=0.560; p>0.05].

Ergenlerin, öfke içte alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel yönden kızların lehine önemli derece de farklılık belirlenmemiştir. [t=2.356; p<0.05]. Kızların öfke içte alt ölçeğinden aldıkları skorların erkeklerin öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanlarına kıyasla daha yüksek derecede olduğu belirlenmiştir. Yetiştirme yurdunda kalan kız ergenler, erkek ergenlere göre öfkelerini daha fazla içte tutmaktadırlar.

Ergenlerin, öfke kontrolü alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel yönden erkeklerin lehine önemli farklar belirlenmiştir. [t=-3.287; p<0.01]. Erkeklerin öfke

kontrolü alt ölçeğinden aldıkları skorların kızların öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları skorlara kıyasla daha yüksek derecede olduğu belirlenmiştir. Yetiştirme yurdunda kalan erkek ergenler, kız ergenlere göre öfkelerini daha fazla kontrol etmektedirler.

Tablo 4.3: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Cinsiyet Değişkene Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Cinsiyet	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	Kız	72	12.18	3.64	0.429	-3.348	131	0.001**
	Erkek	61	14.60	4.55	0.583			
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	Kız	72	21.97	1.79	0.211	0.385	131	0.701
	Erkek	61	21.85	1.77	0.227			
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	Kız	72	19.04	4.28	0.504	0.940	131	0.349
	Erkek	61	18.31	4.66	0.597			
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	Kız	72	5.40	0.70	0.083	0.603	131	0.548
	Erkek	61	5.32	0.72	0.092			
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	Kız	72	58.59	5.96	0.702	-1.359	131	0.177
	Erkek	61	60.09	6.77	0.867			

**p<0.01

Tablo 4.3'e göre, Saldırganlık Envanterinin alt boyutlarını ergenlerin cinsiyetlerine göre incelediğimiz de, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam puan) alt boyutlarının puanları arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark belirlenmemiştir.

[Baştan sona doğru: t=0.385; t=0.940; t=0.603 ve t=-1.359; p>0.05].

Cinsiyetleri açısından ergenlerin fiziksel saldırganlık alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel yönden erkeklerin lehine önemli derecede fark belirlenmiştir. [t=-3.348; p<0.01]. Erkek ergenlerin fiziksel saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanların, kadın ergenlerin fiziksel saldırganlık alt boyutundan aldıkları puanlara kıyasla daha yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir. Yetiştirme yurdunda kalan erkek ergenler, kız ergenlere göre daha fazla fiziksel saldırganlık göstermektedirler.

Tablo 4.4: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Yaş Değişkene Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Yaş	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Sürekli öfke ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	22.77	4.65	0.671	-1.930	131	0.056
	17-18 yaş	85	24.65	5.80	0.629			
Öfke içte ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	18.33	3.41	0.492	2.345	131	0.021*
	17-18 yaş	85	16.81	3.69	0.400			
Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	19.87	2.41	0.348	1.342	131	0.182
	17-18 yaş	85	19.10	4.19	0.455			
Öfke kontrolü ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	16.20	5.11	0.737	1.289	131	0.202
	17-18 yaş	85	15.12	3.65	0.395			

*p<0.05

Tablo 4.4'e göre; Sürekli Öfke Envanterinin alt boyutlarını ergenlerin yaşlarına göre incelediğimizde, ergenlerin sürekli öfke, öfke dışavurum ve öfke kontrolü ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark belirlenmemiştir. [t=-1.930; t=1.342 ve t=1.289; p>0.05].

Yaşlarına göre ergenlerin öfke içte alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel yönden 15-16 yaş gurubu ergenlerin lehine anlamlı derecede fark belirlenmiştir. [t=2.345; p<0.01]. 15-16 yaş gurubu ergenlerin, öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanların, 17-18 yaş gurubu ergenlerin öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanlara kıyasla daha yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir. 15-16 yaş gurubu ergenlerin 17-18 yaş gurubundaki ergenlere göre öfkelerini daha fazla içte tutmaktadır.

Tablo 4.5: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Yaş Değişkene Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Yaş	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	13.47	3.70	0.534	0.378	131	0.706
	17-18 yaş	85	13.18	4.54	0.493			
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	21.95	1.93	0.279	0.199	131	0.842
	17-18 yaş	85	21.89	1.69	0.184			
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	18.83	5.02	0.724	0.245	131	0.807
	17-18 yaş	85	18.63	4.13	0.449			
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	15-16 yaş	48	5.31	0.71	0.103	-0.679	131	0.498
	17-18 yaş	85	5.40	0.71	0.077			
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	15-16 yaş	48	59.58	6.79	0.981	0.404	131	0.687
	17-18 yaş	85	59.11	6.14	0.667			

Tablo 4,5'e göre; Saldırganlık Envanterinin alt boyutlarını ergenlerin yaşlarına göre incelediğimizde, ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam skor) alt ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark tespit edilmemiştir.

[$t=0.378$; $t=0.199$; $t=0.245$; $t=-0.679$ ve $t=0.404$; $p>0.05$].

Tablo 4.6: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Sınıf Düzeyi Değişkene Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Testi Sonuçları

Puan	Sınıf düzeyi	f , \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları	
		N	\bar{x}	SS	F	P
Sürekli öfke envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	22.20	4.38	1.622	0.201
	Lise 3- lise 4	63	24.19	5.98		
	Okumuyor	46	24.60	5.14		
Öfke içte envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	17.08	3.67	0.621	0.539
	Lise 3- lise 4	63	17.11	3.80		
	Okumuyor	46	17.84	3.46		
Öfke dışavurum envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	19.95	3.09	2.345	0.100
	Lise 3- lise 4	63	18.66	4.28		
	Okumuyor	46	20.06	2.78		
Öfke kontrolü envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	17.16	5.52	2.608	0.089
	Lise 3- lise 4	63	15.44	3.79		
	Okumuyor	46	14.76	3.93		

Tablo 4.6'ya göre; Saldırganlık Envanteri alt boyutlarının ergenlerin sınıf düzeylerine göre incelediğimizde, ergenlerin sürekli öfke, öfke içte, öfke dışavurum ve öfke kontrolü ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derece de fark belirlenmemiştir [$f=1.622$; $f=0.621$; $f=2.345$ ve $f=2.608$; $p>0.05$].

Tablo 4.7: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Sınıf Düzeyi Değişkene Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Anova Testi Sonuçları

Puan	Sınıf düzeyi	f , \bar{x} ve SS Değerleri			ANOVA Sonuçları	
		N	\bar{x}	SS	F	p
Sürekli öfke envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	22.20	4.38	1.622	0.201
	Lise 3- lise 4	63	24.19	5.98		
	Okumuyor	46	24.60	5.14		
Öfke içte envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	17.08	3.67	0.621	0.539
	Lise 3- lise 4	63	17.11	3.80		
	Okumuyor	46	17.84	3.46		
Öfke dışavurum envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	19.95	3.09	2.345	0.100
	Lise 3- lise 4	63	18.66	4.28		
	Okumuyor	46	20.06	2.78		
Öfke kontrolü envanterinin puanı	Lise 1- lise 2	24	17.16	5.52	2.608	0.089
	Lise 3- lise 4	63	15.44	3.79		
	Okumuyor	46	14.76	3.93		

Tablo 4.7'ye göre; Sürekli Öfke Envanterinin ergenlerin sınıf düzeyleri açısından incelediğimizde, ergenlerin sürekli öfke, öfke içte, öfke dışavurum ve öfke kontrolü ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark belirlenmiştir [$f=1.622$; $f=0.621$; $f=2.345$ ve $f=2.608$; $p>0.05$].

Tablo 4.8: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Babalarının Eğitim Düzeyleri Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Eğitim	N	\bar{x}	SS	Sh _g	t Testi		
						t	Sd	P
Sürekli öfke ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	24.88	5.09	0.502	3.704	131	0.001**
	Lise – üniversite	30	20.86	5.66	1.033			
Öfke içte ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	17.30	3.52	0.347	-0.349	131	0.727
	Lise – üniversite	30	17.56	4.11	0.751			
Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	19.85	3.39	0.334	2.537	131	0.015*
	Lise – üniversite	30	17.76	4.11	0.751			
Öfke kontrolü ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	14.90	3.87	0.381	-2.837	131	0.007**
	Lise – üniversite	30	17.63	4.83	0.883			

**p<0.01; *p<0.05

Tablo 4.8'e göre; ergenlerin babalarının eğitim düzeyleri açısından ergenlerin öfke içte alt envanterinin skorları arasında istatistiksel yönden anlamlı derece de fark belirlenememiştir [t=-0.349; p>0.05].

Ergenlerin babalarının eğitim seviyelerine göre sürekli öfke alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel yönden babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [t=3.704; p<0.01]. Babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanların babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenler, babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlere göre daha fazla sürekli öfke göstermektedir.

Ergenlerin babalarının eğitim düzeyleri açısından ergenlerin öfke dışavurum alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel olarak babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [t=2.537; p<0.05]. Babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları puanların babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babaları

ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenler, babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlere göre daha fazla öfkelerini dışa vurmaktadırlar.

Ergenlerin babalarının eğitim düzeyleri açısından ergenlerin öfke kontrolü alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel olarak babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlerin lehine anlamlı fark belirlenmiştir [$t=-2.837$; $p<0.01$]. Babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanların babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Babaları lise ve üniversite mezunu olan ergenler, babaları ilkokul ve ortaokul mezunu olan ergenlere göre daha fazla öfkelerini kontrol etmektedirler.

Tablo 4.9: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Babalarının Eğitim Düzeyleri Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Eğitim	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	13.47	4.33	0.427	0.968	131	0.338
	Lise – üniversite	30	12.66	3.93	0.718			
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	21.84	1.81	0.178	-0.871	131	0.385
	Lise – üniversite	30	22.16	1.66	0.303			
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	18.92	4.37	0.431	1.033	131	0.303
	Lise – üniversite	30	17.96	4.73	0.863			
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	İlkokul –ortaokul	103	5.44	0.72	0.071	2.626	131	0.051
	Lise – üniversite	30	5.10	0.60	0.110			
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	İlkokul –ortaokul	103	59.68	6.27	0.618	1.358	131	0.177
	Lise – üniversite	30	57.90	6.60	1.206			

Tablo 4.9'a göre; ergenlerin babalarının eğitim seviyelerine göre fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam skor) envanterlerin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derece de fark belirlenmemiştir

[Baştan sona doğru $t=0.968$; $t=-0.871$; $t=1.033$; $t=2.626$ ve $t=1.358$; $p>0.05$].

Tablo 4.10: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Arkadaş İlişkileri Düzeyi Değişkenine Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	İlişki	N	\bar{x}	SS	Sh _g	t Testi		
						t	Sd	p
Sürekli öfke ölçeğinin puanı	Iyi	86	23.61	5.67	0.612			
	Kötü	47	24.63	5.07	0.739	-1.030	131	0.305
Öfke içte ölçeğinin puanı	Iyi	86	17.33	3.40	0.367			
	Kötü	47	17.40	4.11	0.599	-0.095	131	0.924
Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	Iyi	86	19.39	3.98	0.429			
	Kötü	47	19.36	3.03	0.443	0.050	131	0.960
Öfke kontrolü ölçeğinin puanı	Iyi	86	15.32	4.05	0.436			
	Kötü	47	15.87	4.61	0.673	-0.708	131	0.480

Tablo 4.10'a göre; ergenlerin arkadaş ilişkilerinin nasıl olduğuna göre ergenlerin sürekli öfke, öfke içte, öfke dışavurumu ve öfke kontrolü envanterlerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derece de fark belirlenmemiştir

[t=-1.030; t=-0.095; t=0.050 ve t=-9.708; p>0.05].

Tablo 4.11: Saldırganlık Envanteri Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Arkadaş İlişkileri Değişkene Göre Farklaşp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	İlişki	N	\bar{x}	SS	Sh _g	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	Iyi	86	12.91	4.32	0.466			
	Kötü	47	13.97	4.06	0.592	-1.380	131	0.170
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	Iyi	86	21.75	1.76	0.190			
	Kötü	47	22.21	1.78	0.259	-1.421	131	0.158
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	Iyi	86	19.02	4.25	0.458			
	Kötü	47	18.12	4.80	0.701	1.108	131	0.270
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	Iyi	86	5.38	0.72	0.077			
	Kötü	47	5.34	0.70	0.102	0.334	131	0.739
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	Iyi	86	59.08	6.32	0.682			
	Kötü	47	59.65	6.50	0.948	-0.499	131	0.619

Tablo 4.11'e göre; ergenlerin arkadaş ilişkilerinin nasıl olduğuna göre ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam puan) ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derece de fark belirlenmemiştir

[$t=-1.380$; $t=-1.421$; $t=1.108$; $t=0.334$ ve $t=-0.499$; $p>0.05$].

Tablo 4.12: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Hangi Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklaşım Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Kurum	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	P
Sürekli öfke ölçeğinin puanı	ÇDM	70	27.62	3.29	0.393	11.225	131	0.001**
	ÇE	63	19.92	4.46	0.562			
Öfke içte ölçeğinin puanı	ÇDM	70	16.15	3.28	0.392	-4.256	131	0.001**
	ÇE	63	18.69	3.59	0.453			
Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	ÇDM	70	20.62	3.04	0.364	4.360	131	0.001**
	ÇE	63	18.00	3.81	0.480			
Öfke kontrolü ölçeğinin puanı	ÇDM	70	13.85	3.08	0.368	-5.097	131	0.001**
	ÇE	63	17.36	4.61	0.581			

* $p<0.01$; ÇDM: Çocuk destek merkezi ; ÇE: Çocuk evleri

Tablo 4.12'e göre; ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinin puanlarının arasında istatistiksel olarak çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t=11.225$; $p<0.01$]. Çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanların çocuk evlerinde kalan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk destek merkezinde kalan ergenler, çocuk evlerinde kalanlara göre daha fazla sürekli öfke göstermektedir.

Ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin öfke içte alt ölçeğinin puanlarının arasında istatistiksel olarak çocuk evlerinde kalan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t=-4.256$; $p<0.01$]. Çocuk evlerinde kalan ergenlerin öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanların çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk evlerinde kalan ergenler, çocuk destek merkezinde kalan ergenlere göre daha fazla öfkelerini içte tutmaktadır.

Ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinin puanlarının arasında istatistiksel olarak çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t=4.360$; $p<0.01$]. Çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları puanların çocuk evlerinde kalan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk destek merkezinde kalan ergenler, çocuk evlerinde kalan ergenlere göre daha fazla öfkelerini dışarı vurmaktadır.

Ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinin puanlarının arasında istatistiksel olarak çocuk evlerinde kalan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t=-5.097$; $p<0.01$]. Çocuk evlerinde kalan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanların çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları puanlara oranla daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuk evlerinde kalan ergenler, çocuk destek merkezlerinde kalan ergenlere göre daha fazla öfkelerini kontrol etmektedirler.

Tablo 4.13: Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Hangi Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Pan	Kurum	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	ÇDM	70	14.14	4.44	0.531	2.497	131	0.014*
	ÇE	63	12.34	3.83	0.483			
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	ÇDM	70	21.91	1.76	0.211	-0.020	131	0.984
	ÇE	63	21.92	1.80	0.227			
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	ÇDM	70	18.34	4.30	0.514	-0.992	131	0.323
	ÇE	63	19.11	4.62	0.583			
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	ÇDM	70	5.42	0.73	0.087	1.027	131	0.306
	ÇE	63	5.30	0.68	0.086			
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	ÇDM	70	59.82	6.38	0.763	1.036	131	0.302
	ÇE	63	58.68	6.34	0.799			

* $p<0.05$; ÇDM: Çocuk destek merkezi ; ÇE: Çocuk evleri

Tablo 4.13'e göre; ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam puan) envanterlerinin skorlarının arasında istatistiksel olarak anlamlı fark belirlenmemiştir [$t=-0.020$; $t=-0.992$; $t=1.027$ ve $t=1.036$; $p>0.05$].

Ergenlerin hangi kurumda kaldığına göre ergenlerin fiziksel saldırganlık alt envanterinin skorlarının arasında istatistiksel olarak çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin lehine anlamlı fark bulunmuştur [$t=2.497$; $p<0.05$]. Çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları skorların çocuk evlerinde kalan ergenlerin fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları skorlara oranla daha yüksek derecede olduğu tespit edilmiştir. Çocuk destek merkezinde kalan ergenler, çocuk evlerinde kalan ergenlere göre daha fazla fiziksel saldırganlık göstermektedir.

Tablo 4.14: Sürekli Öfke Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Ne Kadar Süredir Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklaşıp Farklaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Süre	N	\bar{x}	ss	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Sürekli öfke ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	23.75	5.79	0.682	-0.519	131	0.605
	3-4 yıl	61	24.24	5.10	0.653			
Öfke içte ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	17.11	3.50	0.412	-0.856	131	0.394
	3-4 yıl	61	17.65	3.83	0.490			
Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	19.56	4.19	0.494	0.635	131	0.527
	3-4 yıl	61	19.16	2.93	0.375			
Öfke kontrolü ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	15.06	3.78	0.445	-1.305	131	0.195
	3-4 yıl	61	16.04	4.72	0.604			

Tablo 4.14'e göre; ergenlerin ne kadar süredir kurumda kaldığına göre ergenlerin sürekli öfke, öfke içte, öfke dışavurum ve öfke kontrolü ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark belirlenmemiştir

[$t=-0.519$; $t=-0.856$; $t=0.635$ ve $t=-1.305$; $p>0.05$].

Tablo 4.15: : Saldırganlık Envanteri Alt Boyutu Puanlarının Ergenlerin Ne Kadar Süredir Kurumda Kaldığı Değişkenine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Örneklem t Testi Sonuçları

Puan	Süre	N	\bar{x}	SS	Sh _x	t Testi		
						t	Sd	p
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	13.11	4.22	0.498			
	3-4 yıl	61	13.50	4.29	0.550	-0.536	131	0.593
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	21.70	1.83	0.216			
	3-4 yıl	61	22.16	1.69	0.217	-1.487	131	0.139
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	18.41	4.19	0.494			
	3-4 yıl	61	19.04	4.76	0.609	-0.814	131	0.417
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	1-2 yıl	72	5.40	0.72	0.085			
	3-4 yıl	61	5.32	0.70	0.089	0.603	131	0.548
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	1-2 yıl	72	58.63	6.17	0.727			
	3-4 yıl	61	60.04	6.55	0.839	-1.275	131	0.204

Tablo 4.15'e göre; ergenlerin ne kadar süredir kurumda kaldığı açısından ergenlerin sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam skor) ölçeklerinin skorlarının arasında istatistiksel yönden anlamlı derecede fark belirlenmemiştir

[t=-0.536; t=-1.487; t=-0.814; t=0.603 ve t=-1.275; p>0.05] .

Tablo 4.16.Sürekli Öfke Envanterinden Alınan Puanlar İle Saldırganlık Envanteri Puanları Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Korelasyon Analizi Sonuçları

Ölçekler		Sürekli öfke ölçeğinin puanı	Öfke içte ölçeğinin puanı	Öfke dışavurum ölçeğinin puanı	Öfke kontrolü ölçeğinin puanı
Fiziksel saldırganlık ölçeğinin puanı	r	0.106	-0.166	0.438	0.069
	p	0.223	0.056	0.001**	0.429
Sözel saldırganlık ölçeğinin puanı	r	0.013	0.026	0.041	0.064
	p	0.882	0.770	0.640	0.465
Dürtüsel saldırganlık ölçeğinin puanı	r	-0.066	-0.042	-0.094	-0.008
	p	0.448	0.629	0.281	0.928
Saldırganlıktan kaçınma ölçeğinin puanı	r	0.183	0.103	-0.055	-0.124
	p	0.035*	0.239	0.533	0.156
Saldırganlık ölçeğinin puanı (toplam skor)	r	0.049	-0.122	0.232	0.045
	p	0.578	0.163	0.007**	0.610

**p<0.01; *p<0.05

Tablo 4.16'ya göre; Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık ve saldırganlık (toplam puan) skorları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir

[Baştan sona doğru $r=0.106$; $r=0.013$; $r=-0.066$ ve $r=0.049$; $p>0.05$].

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin saldırganlıktan kaçınma alt ölçeğinden aldıkları skorları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir [$r=0.183$; $p<0.05$]. Ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden aldıkları puanlar arttıkça ergenlerin saldırganlıktan kaçınma alt ölçeğinden aldıkları puanlarda artmakta olduğu görülmüştür.

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin öfke içte alt ölçeğinden aldıkları puanlar ile ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık envanterinden (toplam puan) aldıkları skorları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir

$r=-0.166$; $r=0.026$; $r=-0.042$; $r=0.103$ ve $r=-0.122$; $p>0.05$].

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık ve saldırganlıktan kaçınma aldıkları skorları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir

[$r=0.041$; $r=-0.094$ ve $r=-0.055$; $p>0.05$].

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları skorları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir [$r=0.438$; $p<0.01$]. Ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları skorları arttıkça ergenlerin fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden aldıkları skorlarda artmakta olduğu tespit edilmiştir.

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin saldırganlık ölçeğinden (toplam puan) aldıkları skorları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir [$r=0.232$; $p<0.01$]. Ergenlerin öfke dışavurum alt ölçeğinden aldıkları skorlar arttıkça ergenlerin saldırganlık ölçeğinden (toplam skor) aldıkları skorlarda artmakta olduğu tespit edilmiştir.

Yetiştirme Yurtlarında kalan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları skorlar ile ergenlerin fiziksel saldırganlık, sözel saldırganlık, dürtüsel saldırganlık, saldırganlıktan kaçınma ve saldırganlık (toplam puan) alt ölçeğinden aldıkları skorları arasında anlamlı derece de bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir

[$r=0.069$; $r=0.064$; $r=-0.008$; $r=-0.124$ ve $r=0.045$; $p>0.05$].

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Çalışmamızın bu bölümünde ergenlerin öfke ve saldırganlık düzeyleri arasındaki yordayıcı ilişkilerle ilgili yapılan araştırma sonucu elde edilen verilerden varılan sonuçlar ve öneriler yer almaktadır.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Çalışmamız sonucunda erkeklerin öfke kontrolü alt ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır.

Kısaç (1997:37) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada sürekli öfke ve öfke ifade tarzları inceleme konusu yapılmıştır. Çalışma sonucunda erkeklerin öfkelerini kontrol etmede kadınlara göre daha başarılı oldukları saptanmıştır. Sala (1997:45) tarafından yine üniversite öğrencileri gerçekleştirilmiş olan bir başka çalışmada da erkek öğrencilerin kadın öğrencilere kıyasla öfkeyi kontrol etmede daha başarılı oldukları saptanmıştır.

Karataş (2008:277-274) tarafından liseli öğrenciler ile gerçekleştirilen çalışmada öfke kontrol düzeylerinin cinsiyetler arasında farklılaşmadığı saptanmıştır. Elkin ve Karadağlı (2016:64-71) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada ve Donat Bacioğlu ve Özdemir (2012:169-187) tarafından ilköğretim öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır.

Çalışma sonucumuz 1997 yılında gerçekleştirilen çalışmalar ile tutarlılık gösterirken, günümüze daha yakın olan çalışmalar ile farklılık göstermiştir. Farklılaşma nedenleri arasında yaygınlaşan internet erişiminin; gelişim çağında olan gençlerin davranış kalıpları edinirken aile ve çevre ile sınırlamaması gelmektedir.

Çalışmamız sonucunda erkeklerin fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır.

Barrett'in (1979:25-193) doğal oyun ortamlarında çocukların gözlemlendiği araştırmasında, erkek çocukların kız çocuklara oranla hem fiziksel, hem de sözel saldırganlık açısından daha yüksek derecede puan aldıklarını tespit etmiştir.

Satan (2006:28) tarafından gerçekleştirilen çalışmada erkek öğrencilerin zorbalık davranış ölçeğinden kız öğrencilere göre daha yüksek puanlar aldığı belirlenmiştir. Cengiz (2010:57) tarafından ergenler ile gerçekleştirilen çalışmada ve Zengin,2008a :71) tarafından ergenlerle gerçekleştirilen çalışmada da aynı sonuca ulaşılmıştır. Gerçekleştirilen çok sayıda çalışmada erkeklerin daha yüksek saldırganlık puan ortalamalarına sahip olduğu görülmüştür (Arslan ve arkadaşları (2010:379-388); Burak (2013:24-25); Çetinkaya Yıldız ve Hatipoğlu Sümer (2010:630-642); Gençoğlu ve ark. (2014:639-652); Gönültaş (2013:29); Güven (2015:67); Öztürk (2008:39))

Çalışma sonucumuz literatür ile tutarlılık göstermektedir. Geleneksel yaygın aile tipi içerisinde erkek çocuklar ilk günden itibaren agresifliğin normalleştirilmesi ile yetiştirilirken; kız çocuklar “hanım” olarak hayata hazırlanmaktadır, bu durum farklılığın temel sebepleri arasındadır. Yetiştirilme kalıplarının yanında medya aracılığı ile sunulan olası rol model figürlerin de bu kalıplara uygun olarak sunulması bu sonucu olağanlaştırmaktadır.

Çalışmamız sonucunda lise ve üniversite mezunu babası olan ergenlerin öfke kontrolü alt ölçeğinden aldıkları skorların ilkököl ve ortaokul mezunu babası olan ergenlere göre daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Güleç (2002:73) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada babanın eğitim durumunun dışı vurulmuş öfke tarzında farklılık yarattığı saptanmıştır. Kısaç (1997:37) tarafından üniversite öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışma sonunda babaları ortaokul mezunu olan öğrencilerin öfkelerini en fazla dışı vuran grup olduğu saptanmıştır.

Kılıçarslan (2000:43-44) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada baba eğitim seviyesinin ile ergenlerin öfkeyi içte tutma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanırken; Ersoy (2001:65) tarafından 9-11 yaş aralığında olan çocuk yuvasında kalan ve ailesiyle yaşayan çocuklar ile gerçekleştirilen çalışmada ebeveyn eğitim seviyesinin saldırgan davranışlar üzerinde etkisinin olduğu saptanmıştır.

Aral ve arkadaşları (2004:17-25). tarafından ilköğretim öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada ebeveynlerin eğitim seviyesinin çocukların saldırganlık düzeyleri üzerinde etkisinin olduğu saptanmıştır. Araştırmada okuryazar olmayan babaya sahip çocukların en yüksek saldırganlık düzeyine sahip olduğunu ayrıca

eğitim seviyesi yükseldikçe toplam saldırganlık puan ortalama derecelerinin düştüğü tespit edilmiştir.

Bozkurt'un (2010:48) yılında gerçekteşirdiği araştırmada babası lise ve üniversite mezunu olan öğrencilerin diğerlerine göre daha az şiddet yanlısı oldukları saptanmıştır. Dizman ve Gürsoy (2005:437-446) tarafından ilköğretim öğrencileri ile gerçekteşirilen çalışmada babanın öğrenim durumunun toplam saldırganlık düzeyi üzerinde etkisi olduğu saptanmıştır.

Çalışma sonucumuz literatür ile tutarlılık göstermektedir. Eğitim seviyesi yükseldikçe babaların daha fazla demokratik tutum sergiliyor olması bu sonucu olağan hale getirmektedir.

Çalışmamız sonucunda çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin sürekli öfke alt ölçeğinden, öfke dışa vurum ölçeğinden ve fiziksel saldırganlık alt ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır.

Çalışmamız sonucunda çocuk evlerinde kalan ergenlerin öfke içte alt ölçeğinden ve öfke kontrolü ölçeğinden daha yüksek puanlar aldıkları saptanmıştır.

İlgili alan yazında çocuk destek merkezleri ve çocuk evlerinde yaşayan ergenlerin kıyaslandığı bir çalışma bulunmamaktadır.

Çetin (2004:52) tarafından yetiştirme yurtlarında yaşayan öğrenciler ve normal lise öğrencileri ile gerçekteşirilen çalışma sonucunda yetiştirme yurdunda kalan öğrencilerin daha yüksek anksiyete, depresyon, olumsuz benlik, somatizasyon ve öfke/saldırganlık gibi psikolojik rahatsızlık belirtileri gösterdiğini saptanmıştır.

Tanbağ (2004:29) tarafından yurtlarda ve aile yanında kalan çocuklar ile gerçekteşirilen çalışmada aile ile yaşayan öğrencilerin problem çözme skorları, yurttta yaşayanlara göre anlamlı şekilde yüksek bulunmuştur. Aynı inceleme alanında çalışma gerçekteştiren Tanrıku'nda (2002:37) bu bulguya paralel sonuç elde etmiştir. Araştırmanın sonucuna göre yurttta yaşayan ergenler, ailesinin yanında yaşayan ergenlere göre problem çözme becerisi açasından kendilerini daha olumsuz algılamaktadır.

Ay (2004:27) tarafından ilköğretim öğrencileri ile gerçekteşirilen çalışmada yatılı bölge ilköğretim okulları öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin normal ilköğretim öğrencilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır.

Karataş (2008:277-294) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğrencilerin öfke durumları arttıkça buna paralel olarak, saldırganlık gösterme durumları da artmakta, öfke kontrolleri arttıkça saldırganlık gösterme durumları da azalmaktadır.

Acar (2015:43) tarafından ergenler ile gerçekleştirilen çalışma sonucunda anne-babanın ilgisiz olmasının, reddedici tavırlarının, psikolojik özerkliği desteklemeyen tutumlarının sürekli öfkenin yüksek olmasına, öfke kontrolünün zayıf olmasına neden olduğu saptanmıştır.

Olmuş (2001:27) tarafından lise öğrencileri ile gerçekleştirilen çalışmada aile ortamında algılanan denetimin, ergenlerin sürekli öfkelerini arttırdığı, öfkelerini içe yönelterek bastırma ve kontrol altına alma davranışlarının gelişmesine neden olduğu saptanmıştır.

Literatürde (Ay,2004; Tanbağ, 2004; Tanrikulu, 2002 ve Soysal, 2001) tarihlerinde gerçekleştirdikleri çalışmalarda, ergenlerin aile ortamından uzaklaştıkça daha yüksek saldırganlık ve öfke düzeyine sahip oldukları ve öfke kontrol düzeyleri düşmekte olduğu saptanmıştır. Çalışmamızda iki ayrı grup ergen bulunmaktadır, aileleri ile yaşayan ergenler olmasalar da farklı şartlar ve çevre ile yaşamaktadırlar. Buradan hareketle suça bulaşmış olan ergenlerin, diğer ergenlere göre daha olumsuz koşullarda yaşadıkları sonucuna ulaşabiliriz. Çalışmamızda daha olumsuz koşullarda yaşayan çocukların öfke kontrol düzeylerinin daha düşük olması ve saldırganlık ile öfke düzeylerinin yüksek olması literatür ile tutarlılık göstermektedir.

5.2.1. Araştırmacılar İçin neriler

Bu araştırma İstanbul da Kemberburgaz, Florya, Tepekent, Alibeyköy ve Beylikdüzü'ünde bulunan Çocuk Destek Merkezi ile Halkalı, Kasımpaşa, Kocamustafapaşa ve Zeytinburnu'nda bulunan Çocuk Evleri'nde yaşayan 72 kız 61 erkek olmak üzere toplam 133 ergen ile yapılmıştır. Bu araştırmanın ülkemizin diğer illerde bulunan Yetiştirme Yurtlarında yaşayan gençlerle tekrarlanmasının, araştırmanın genellenebilmesi açısından yararlı olabileceği düşünölmektedir.

Yapılan araştırmanın örneklemi 15-18 yaş arasındaki ergenlerle sınırlıdır. Bu nedenle araştırmanın sonuçlarını 15-18 yaş arasındaki grubun dışında olan diğer yaş gruplarına genellemek olası değildir. Bu araştırmaya eř araştırmaların farklı yaş gruplarına da yapılması konu ile ilgili daha geniş bilgi sahibi olunmasına fayda sağlayacaktır.

5.2.2. Yetiştirme Yurtlarında alışanlar İçin neriler

Araştırma sonuçların ergenlerin öfkeyi dışa vurmanın saldırganlığı yordadığı saptanmıştır. Yani ergenlerin öfkeyi dışa vurmanın artmasıyla saldırganlık düzeyi de artacaktır. Elde edilen bu verilerin Yetiştirme Yurtlarında görev yapan psikologlara öfke kontrolünde sorun yaşayan ergenlere yol gösterme konusunda yararlı olacağı düşünölmektedir.

Araştırmanın en önemli bulgularından biri de çocuk destek merkezinde kalan ergenlerin sürekli öfke, öfke dışavurum ve fiziksel saldırganlık düzeylerinin çocuk evlerinde kalan ergenlerin sürekli öfke, öfke dışavurum ve fiziksel saldırganlık düzeylerinden anlamlı boyutta yüksek olduğu görölmüştür. Çocuk destek merkezinde kalan ergenler madde kullanımı, istismara uğrama ve suça süröklenmiş olması gibi sebeplerle bu kurumlarda kalmaktalar. Bu sebeple ebeveynden ayrı yaşamanın dışında ergenin farklı travmatik olaylar yaşaması durumu onlarda öfke ve saldırganlığı da gün yüzüne çıkmasını tetiklediği düşünölmektedir. Çocuk destek merkezinde görev yapan tüm çalışanların bu çocuklar üzerinde daha hassas olmaları gerekmektedir. Öfke ve saldırganlık düzeyleri diğer kurumlarda yaşayan ergenlere

oranla daha yüksek olması nedeniyle ruh sağlıklarını iyileştirmek adına uzman kişiler tarafından tedbirler alınması bu çocuklarında topluma kazandırılması konusunda yararlı olacağı düşünölmektedir.

KAYNAKÇA

- Acar, S. B. (2015). *Ön Ergenlerde Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının Yordayıcısı Olarak Anne Baba Tutumu ve Örselenme Yaşantılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. İstanbul Bilim Üniversitesi.
- Ağlamaz, T. (2006). *Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Puanlarının Kendini Açma Davranışı, Okul Türü, Cinsiyet, Sınıf Düzeyi, Anne-Baba Öğrenim Düzeyi ve Ailenin Aylık Gelir Düzeyi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). Faaliyet Raporu.
- Aktaş, V. (2001). *Çocuklarda Saldırganlık ile Olumsuz Niyet Yükleme Eğilimleri Arasındaki İlişki* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Anabilim Dalı. Ankara.
- Akyürek, F. (2002a). *Aile Sağlığı*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Yayın No: 1375. Eskişehir.
- Akyürek, F. (2002b). *Aile Sağlığı*. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi, Yayın No: 1375. Eskişehir.
- Albayrak, B., Kutlu, Y. (2009). Ergenlerde Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi*, 2(3), 57-69.
- Altınay, D. (2001). *Psikodrama Grup Psikoterapisi El Kitabı*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Aral, N., Bütün, A., Türkmenler, B.ve Akbıyık, A. (2004). İlköğretim Okullarının Sekizinci Sınıfına Devam Eden İlköğretim Öğrencilerinin Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 315, 17-25.
- Arslan C., Hamatra E., Arslan E, & Saygın Y. (2010). An Investigation of Aggression and Interpersonal Problem Solving in Adolescents. *Elementary Education Online*. 9(1): 379-388.

- Aşık, E. (2006). *Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerin Ergenlik Sorunları ve Başetmeleri*. (Yüksek Lisans Tezi). Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Aşık, E., Eker, F. (2014). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Sorunları ve Başetmeleri. *Kırıkkale Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(2).
- Avcı, F. (2009). *İlköğretim Sekizinci Sınıf Öğrencilerinin Arkadaş İlişkileri ve Cinsiyete Göre Öfke Düzeyleri ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Ay, İ. (2004). *Yatılı İlköğretim Bölge Okulları İle Normal İlköğretim Okulları İkinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri Açısından Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Atatürk Üniversitesi.
- Aydın, B. (2005). Çocuk ve Ergen Psikolojisi. Nobel Basımevi (2. Basım), Ankara, S:203.
- Bademci, H.Ö., Karadayı, F.E. (2013). Working with Street Boys: Importance of Creating a Socially Safe Environment through Social Partnership, and Collaboration through Peer-based Interaction. *Child Care in Practice*, 19(2): 162-180.
- Bal, S. (2010). *Çocuk Örselenme Yaşantıları, Ana-Baba-Ergen İlişki Biçimleri ve Sosyal Destek Algısının, Kural Dışı Davranışlarla İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Balkaya, F. ve Şahin, N.H. (2003). Çok Boyutlu Öfke Ölçeği. Makalesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 14(3).192-202.
- Baltaş, A. ve Baltas, Z. (2000). *Stres ve Başa çıkma Yolları*. Remzi Kitapevi, Yirminci Basım.
- Barett, R.E. (1979), Anaturalistik Study of Sex Differences in Childrens Aggression, Merrill Dalmer, Quarterly, s.25-193.
- Başaran, C. (2008). *Çeşitli Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya Üniversitesi,

- Batıgün, A, Şahin, N. (2003). Öfke, Dürtüsellik ve Problem Çözme Becerilerindeki Yetersizlik Gençlik İntiharlarının Habercisi Olabilir Mi? *Türk Psikoloji Dergisi*, 18(51), 37-52.
- Bayoğlu, A., Purutçuoğlu, E. (2010). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Gelecek Beklentileri ve Sosyal Destek Algıları. *Kriz Dergisi*, 18(1), 27-39.
- Bıyıklı, L. (1995). Korunmaya muhtaç çocuklar ve S.O.S. çocuk köyleri. *Özel Eğitim Dergisi*. 2 (1), 3-10.
- Boyraz, G. ve Aydın, G. (2016). Yetiştirme Yurdu ve Anne-Baba Yanında Kalan Ergenlerde Öğrenilmiş Güçlülük. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 2(20).
- Bozkurt, H. (2010). *İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Şiddete Yönelik Tutumlarının, bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Bolu.
- Browne, K. (2008). *Çocuk İstismarı ve İhmalini Önleme Konusunda Dünya Sağlık Örgütü Tarafından Yürütülen Bilgilendirme ve Eğitim Paketi*, (Çev: İlkiz Altınoğlu-Dikmeer), Koruyucu Aile, Evlat Edinme Hizmetleri ve Ruh Sağlığı. Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Yay., s.251-257.
- Bulut, I. (1995). Korunmaya Muhtaç Gençlerin Sosyal Grup Çalışması Gereksinimi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2 (2), 70-75.
- Burak, Y. (2013). *Bilgisayar Oyunlarının İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Trakya Üniversitesi, Edirne.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (Yirminci baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Baron, R. A., Bryne, D., Kantovitz, B.H. (1981). *Psychology, understanding behavior*. Tokyo. Holt-Saunders Japan.

- Cengiz, S. (2010). *Ergenlerde Saldırganlık ve Problem Çözme*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Clark, L. (2000). SOS Duygulara Yardım. (Yazgan.G. ve EvrimYay, Çev). İstanbul.
- C. O'Corner, D. Kirson, Philip, J.Schwartz & Shaver (2001). "Emotion Knowledge: Further Exploration of A Prototype Approach", *Emotion in Social Psychology: Essential Readings*. W. G. Parrott (Editör), 26-56.
- Cüceloğlu, D. (2014). İnsan ve Davranışı. İstanbul: Remzi Kitap Evi, 28. Basım.
- Çakışoğlu, M. ve Aktaş, Y. (1997). Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerdeki Ruhsal Belirtiler. *Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı Dergisi*, 4(2),74-83.
- Çalıkoğlu, T. (2010). *Lisede Öğrenimine Devam Eden Ailesinin Yanında Yaşayan Öğrencilerle, Yetiştirme Yurdunda Yaşayan Öğrencilerin Çatışma Çözme Davranışı ile Öfke İfade Stillerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Maltepe Üniversitesi, İstanbul.
- Çelik, H.,ve Otrar, M.,(2009). Saldırganlık Envanterinin Türkçeye Uyarlanması Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışmaları. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 29,101-120.
- Çetin, H. (2004). *Yetiştirme Yurtlarındaki Adölesanların Benlik Saygıları ve Psikolojik Belirtileri*. (Basılmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Çetin, H. ve Çavuşoğlu, H. (2009). Yetiştirme Yurdunda ve Aileleri ile Yaşayan Adölesanların Benlik Saygıları ve Psikolojik Belirtilerinin Karşılaştırılması, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2 (4), 137-144.
- Çetinkaya Yıldız, E. ve Hatioğlu Sümer, Z. (2010). Okul Öncesi Çocuklar ve Şiddet: Tanık ve Kurban Olma Düzeyleri. *İlköğretim Online*, 9(2), 630-642.
- Çetinkaya, B. (2006). Ad Aktarması Yapısındaki Öfke Göstergeleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. Cilt VIII/Sayı 2.

- Çiçekoğlu, P., ve Durualp, E. (2013). Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Yalnizlik Düzeylerinin İnternet Bağımlılığı ve Çeşitli Değişkenler Açışından İncelenmesi. *Dokuz Eylöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 15, 1, s.s: 29-46.
- Çocuk Hizmetleri Yönetmeliği. *Resmi Gazete*, 29284, 3 Mart 2015.
- Çolakoğlu, F. F., ve Solak, N. (2014). Orta Öğretim Öğrencilerinin Cinsiyet ve Okul Türüne Göre Saldırđanlık Düzeyleri İle Empatik Eğilimleri Düzeylerinin İncelenmesi. *The Journal of Academic Social Science Studie*(26), 57-67.
- Deffenbacher, J.L. & Swaim, R.C.(1999). Anger Expression İn Mexican American And White Non-Hispanic Adolescents. *Journal Of Counseling Psychology*. Jan Vol 46(1) 61-69.
- Demirbilek, S. (2000). Korunmaya Muhtaç Gençlerin Topluma Kazandırılmasında Yetiştirme Yurtları. *Dokuz Eylöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 15 (2); 137-152.
- Dizman, H. (2003). *Anne ve Babasıyla Yaşayan ve Anne Yoksunu Olan Çocukların Saldırđanlık Eğilimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara Üniversitesi.
- Dizman, H., Gürsoy, F. (2005). İlköğretim Dördüncü ve Beşinci Sınıfa Devam Eden Anne Yoksunu Olan ve Olmayan Çocukların Saldırđanlık Eğilimleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(2), 437-446.
- Donat Bacioğlu, S., Özdemir, Y. (2012). İlköğretim öğrencilerinin saldırgan davranışları ile yaş, cinsiyet, başarı durumu ve öfke arasındaki ilişkiler. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 169-187.
- Ekşi A. (2004). Koruma altında çocuklar; Dünyada beş kıtanın çeşitli ölkelerinden örnekler- Koruma Altındaki Çocuklar. Ankara Üniversitesi Çocuk Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı Yayınları, Yayın no: IX. Ankara Üniversitesi Basımevi: 9-24.
- Elkin, N. ve Karadağlı, F. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzı ve İlişkili Faktörler. *Anadolu Kliniği Tıp Bilimleri Dergisi*, 21(1).

- Erdemir, N. (2012). *Farklı Tür Liselerde Öğrenim Gören Öğrencilerin İnternet Kullanım Durumları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Gaziantep İli Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Gaziantep Üniversitesi.
- Erim, B. (2001). *Yetiştirme Yurtlarında ve Aileleri Yanında Yaşayan Ergenlerin, Benlik Saygısı, Depresyon ve Yalnızlık Düzeyleri ile Sosyal Destek Sistemleri Açısından Karşılaştırılması*. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Ersoy, Ş. (2001). *Çocuk Yuvasında Kalanlarla Ailesiyle Yaşayan Dokuz Onbir Yaş Grubundaki Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara Üniversitesi.
- Gençoğlu, C., Kumcağız, H. ve Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin Şiddet Eğilimine Etki Eden Ailevi Faktörler. *Electronic Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Gönültaş, O. (2013). *Ortaokul Son Sınıf Öğrencilerinin Öfke ve Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Gülay, H. (2010). Okulöncesi dönemde akran ilişkileri. Pegem Akademi Yayınları: Ankara.
- Güleç, Y. (2002). *Ergenlerin Öfke Yaşantıları, Benlik Algıları ve Akademik Başarı İlişkileri*. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) İstanbul.
- Gündoğdu ,M. ve Zeren,G. (1999). Yetiştirme Yurdunda ve Ailesinin Yanında Kalan Ergenlerin Kimlik Gelişimlerinin Karşılaştırılması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 3:22
- Gürsoy, F. (2002). Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Saldırganlık Eğilimlerinin İncelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1 (6-7), 7-15.
- Gürvardar, D. (2001). *Yetiştirme Yurdunda Yetişen Çocuklar ile Ana-Baba Yanında Yetişen Çocukların Umutsuzluk Düzeyinin Karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi) Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. İzmir.

- Güven, F. (2015). *Ortaokul 8. Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Yapmaları ile Zorbalığa Maruz Kalmalarının, Cinsiyet, Anne-Baba Eğitimi, Sosyoekonomik Düzey ve Empati Eğilimi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Toros Üniversitesi, Mersin.
- İmamoğlu, S. (2003). *Öğretmen Adaylarının Öfke Ve Öfke İfade Tarzları İle Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Karaatlı, M. (2010). Verilerin düzenlenmesi ve gösterimi. Ş. Kalaycı (Yay. haz.). SPSS uygulamalı çok değişkenli istatistik teknikleri içinde (s. 3-47). Ankara: Asil Yayın Dağıtım.
- Karabulut EO. ve Ulucan H. (2011). Yetiştirme Yurdunda Kalan Öğrencilerin Problem Çözme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Bakımından İncelenmesi (Kırşehir ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*; 12(1): 227-238.
- Karadağ-Çaman, Ö. ve Özcebe, H. (2011). Ankara'da Yetiştirme Yurtlarında Yaşayan Ergenler: Ruhsal Belirtiler, Fiziksel Etkinlik Düzeyi ve İlişkili Etmenler. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 22(2), 93-103.
- Karasar, N. (2009). Araştırmalarda Rapor Hazırlama, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Karataş, Z. (2008). Lise öğrencilerinde öfke ve saldırganlık. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 277-294.
- Kaya, S. (2003). *Yetiştirme Yurtlarında Kalan Gençlerin Boş Zaman Değerlendirme Eğitimi ve Etkinliklerin Sosyalleşmeye Etkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H. ve Genç, G. (2012). Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Tutumlarının Problem Çözme Becerilerine, Sosyal Kaygı Düzeylerine ve Akademik Başarılarına Etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18:208-225.

- Kılıçarslan, İ., (2000). *Lise Öğrencilerinin Sürekli Öfke ve Öfke ifade Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Ondokuzmayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Kırpınar, I. (1992). Erzurum Yetiştirme Yurdunda Kalan Gençlerde Ruhsal Belirti Dağılımı. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 3, 265-268.
- Kısaç, İ. (1997). *Üniversite Öğrencilerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Biçimi Düzeyleriyle İlgili bir çalışma*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, M. (2004). Gelişim Psikolojisi Açısından Ergenlik Dönemi ve Genel Özellikleri. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (2); 231-256.
- Kök, M. (2000). Yetiştirme Yurdundaki Öğrencilerin Psikolojik Belirti Düzeylerinin Değerlendirilmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 8: 78-84.
- Kurnaz, A (2009). *Saldırganlık ve akran mağduriyetinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Kurtoğlu, E. (2009). *Lise Öğrencilerinde Gözlenen Saldırganlık Düzeylerinin Otomatik Düşünceler, Cinsiyet ve Sınıf Düzeyi Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.
- Mollamehmetoğlu, R,G. (2011). *Trabzon, Ordu, Samsun, Rize ve Giresun Erkek Yetiştirme Yurtlarında Kalan Ergenler İle Trabzon İlinde Ailesi İle Yaşayan Erkek Ergenlerin Depresyon Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Disiplinler Arası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Morris, G.C. (2002). Psikolojiyi Anlamak, (H. Belgin Ayvasık ve Melike Sayıl, Çev). Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları. No:23.

- Norşenli, F. (2009). *Ortaöğretim Kurumlarında Öğrenciler Arasında Yaşanan Şiddetin Türü, Yaşanma Sıklığı ve Nedenleri (Ankara İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ocakcı, A. ve Kürtüncü, M. (2004). Çocuk Yuvasında Yaşayan 9-13 Yaş Grubu Çocuklarda Depresyon ve Benlik Kavramı Düzeylerinin Belirlenmesi. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*, 3, (5), 75-86.
- Olmuş, G. Ö. (2001). *Ergenlerin Aile İçi Psikolojik Örüntülerine Göre Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarzlarının İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Onbaşı, N. (2011). *Kadın ve Aile Sağlığı Merkezine Başvuran Çocuklarda Öfke: Anne ve Çocuğun Çocukluk Dönemi İstismar Yaşantıları, Aile İşleyişi ve Annenin Öfke Düzeyi Açısından Bir Değerlendirme*. (Yüksek Lisans Tezi), Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul.
- Öcal, A. ve Kemerkaya, G. (2011). Yetiştirme Yurdunda Kalmış Yetişkinlerin Devlet ve Vatandaşlık Algıları Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(1), 63-82.
- Öcal, A., Kemerkaya, G. (2014) Yetiştirme Yurtlarında Kalan 6.-8. Sınıf Öğrencilerinin Sosyalleşme Becerilerinin İncelenmesi. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi*, 23(4), 1567-1584.
- Öntaş, C. Ö. (1998). *Kurum Bakımı Deneyimi Olan Genç Yetişkinlerin Sosyal Destek Sistemi ve Ruh Sağlığı Durumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özdemir, Y., Vazsonyi, A.ve Çok, F. (2013). Parenting Processes and Aggression: The Role Of Self-Control Among Turkish Adolescents. *Journal Of Adolescence* 36, 65–77.
- Özer, A.K., (2002), Ben Değeri Tiryakiliği Duygusal Gerilimle Başedebilme, 3.basım, Sistem Yayıncılık, İstanbul.
- Özer K, Sürekli öfke ve öfke ifade tarzı ölçeklerinin ön çalışması, *Türk Psikoloji Dergisi*, 1994, 9(31): 26-35.

- Özmen, A. (2004). Öfke: Kuramsal Yaklaşımlar ve Bireylerde Öfkenin Ortaya Çıkmasına Neden Olan Etmenler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, cilt: 39, sayı: 1, ss:39-56.
- Öztürk, N. (2008). Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.*
- Pekince, H. (2012). *Ergenlerin Saldırganlık Düzeyleri ile Sosyal Aktivitelere Katılımları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Pınar, N. (2006), Görsel Medya ve Şiddet Kültürünün Orta Öğretim Öğrencileri Üzerine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sadi, E. (2007). *Ergenlerin Kimlik Oluşturma Sürecinde Televizyon Programlarının Etkileri (Denizli İli Tavas İlçesi Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Sala, G. (1997). *Zonguldak Karaelmas Üniversitesi Öğrencilerinin Öfke İfade Etme Biçimlerinin Belirlenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıdağ, B. (2014). *Doğu Anadolu Bölgesinde Yaşayan Adölesan ve Yetişkinlerin Beslenme Alışkanlıkları İle Yeme Tutum ve Davranışlarının Belirlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi) Başkent Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Satan, A. (2006). *İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Zorba Davranış Eğilimlerinin Okul Türü ve Bazı Sosyo-Demografik Değişkenler İle İlişkisi*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Senemoğlu, N. (2005). *Gelişim, öğrenme ve öğretim: Kuramdan Uygulamaya*. (12. Basım). Ankara: Gazi Kitabevi.
- Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kanunu, *T.C. Resmi Gazete*, 18059, 24.05.1983.

- Soyaldın, Z. S. (2007). *Orta Öğretim Öğrencilerinin Öfke İfade Tarzları İle Mizah Tarzları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Soykan, Ç., (2003), Öfke ve Öfke Yönetimi, *Kriz Dergisi*, 11 (2): 19-27.
- Soysal, A. (2001). 6. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi Bildiri Özetleri, Ankara Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Steinberg, L. (2007). Ergenlik. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Şahin, E., (2007). *Psikolojik İhtiyaçları Farklı Lise Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeyleri*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Şenocak, H. (2005). *Korunmaya Muhtaç Çocuklar: İstanbul Yetiştirme Yurtları Üzerine Bir Alan Araştırması*. (Yayınlanmamış Doktora Tezi) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şenocak, H. (2005). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri. http://dergipark.gov.tr/download/article-file/9187_20.06.1018.
- Şenocak, H. (2006). Korunmaya Muhtaç Çocuklara Sağlanan Bakım Yöntemleri, *Sosyal Siyaset Konferansları* 51 : 177-228
- Şimşek Z, Erol N, Öztop D, Münir K, Özen Ö. (2008). Kurum bakımındaki çocuk ve ergenlerde davranış ve duygusal sorunların epidemiyolojisi: ulusal örnekleme karşılaştırmalı bir araştırma. *Türk Psikiyatri Dergisi*,19: 235-246.
- Tanbağ, H. (2004). *Aileleri İle Birlikte ve Yetiştirme Yurtlarında Yaşayan Adölesanların Öfke İfade Etme Biçimleri*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Tanrikulu T, (2002). *Yetiştirme yurtlarında ve aile ortamında yaşayan ergenlerin bilişsel yapıları (olumsuz otomatik düşünceler) ve problem çözme becerileri açısından incelenmesi*. (M.Ü. Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

- Temel, F. ve Aksoy, A. (2001). *Ergenlik ve Gelişimi: Yetişkinliğe İlk Adım*. Nobel Yayınları, Ankara.
- Terzi, C. (2009). *Ergenlerde Saldırganlığın Madde Bağımlılığı ve Diğer Değişkenlerle İlişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tümkiye, S. (2005). Ailesi Yanında ve Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Umutsuzluk Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3(4): 445-459.
- Türkiye Bilimler Akademisi Raporları (2004). Ergen ve Ruhsal Sorunları Durum Saptama Çalışması (Sayı:4). Ankara.
- Uluyurt, F. (2012). Bazı Değişkenlere Göre Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Akran İlişkileri. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Uras, B. (2001). *Kurum Bakımında Olan ve Ailesi Yanında Kalan Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik ile Depresyon Puanları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ege Üniversitesi, İzmir.
- Uslu, G. (2004). *Lise Öğrencilerinin Sürekli Öfke ve Öfke İfade Düzeylerini Yordayan Bazı Değişkenler*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Üstün, B. (2008). *Yetiştirme Yurdu Deneyimi Olan Genç Yetişkinlerin Çocuklarının Duygusal ve Davranışsal Sorunları*. (Yüksek Lisans Tezi) Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Üstün, B. ve Yavuzarslan, F. (1995). Öfkenin Gücü. Hacettepe Üniversitesi *Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 2(2), 42-46.
- Üstüner S, Erol N. ve Şimşek Z. (2005). Koruyucu Aile Bakımı Altındaki Çocukların Davranış ve Duygusal Sorunları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 12(3): 130-140.
- Yağcı, İ. (2017). *Üniversite Öğrencilerinde Bağlanma Stilleri ve Öfke İfade Tarzları Arasındaki İlişkide Aleksitiminin Aracı Rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Haliç Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yavuz, N. (2009). *İlköğretim 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Şiddet Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul
- Yazıcı, E. (2012). Türkiye’de Çocuk Koruma Sistemi ve Koruyucu Aile BakımYönteminde Yeni Yaklaşımlar. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Çankırı Karatekin University İktisadi ve İdari Bilimler Journal of The Faculty of Economics Fakültesi Dergisi*. 4.(2):508-509
- Yavuzer, H. (1996). Ana Baba ve Çocuk. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2013). Çocuk Psikolojisi. (36. Baskı) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, Y. (2013). Investigation Of Relationship Between Aggression and Sociometric Popularity In Adolescents. *Nigde University, Educational Sciences: Theory & Practice*. 13(2), Spring, 775-78
- Yeğen. B. (2008). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Uyumları ile Saldırganlık Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.Kadıköy İlçesi Örneği*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım , E., (2006). *Yetiştirme Yurtlarında ve Ailesinin Yanında Kalan İlköğretim 2. Kademe Öğrencilerinin Çatışma Çözme ve Öfke İfade Stilllerinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yıldırım, A. (2015). *Hokeycilerin İletişim Becerileri ve Saldırganlık Düzeylerinin İncelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Gaziantep.
- Yılmaz, İ. (2008). *Endüstri Meslek Lisesi Öğrencilerinin Saldırganlık Düzeylerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2009). Türkiye’de Çocuk Koruma Sisteminin Genel Olarak Değerlendirilmesi. *Aile Toplum Dergisi*, 17.
- Yücel, N. (2009). *Ergenlerin Akran İlişkileri ve Yalnızlık Düzeylerinde Evde İnternet Kullanımının Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Fen Bilimleri Enstitüsü. Ankara Üniversitesi.

Zengin, E. (2008). *Anne Baba Tutumları ile Adolesan Saldırganlığı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Atatürk Üniversitesi, Erzurum.

EKLER

EK-1

KİŞİSEL BİLGİ FORMU

1.Cinsiyetiniz: ()Kız ()Erkek

2.Eğitim Durumu:

()Lise 1-2 ()Lise 3-4 ()Okumuyor

3.Yaşınız ()15-16 ()17-18

4.Annenizin eğitim durumu:

()İlk-orta ()Lise-üniversite

5- Babanızın eğitim durumu:

()İlk-orta ()Lise-üniversite

6.Arkadaşlarla olan ilişki durumu:

()İyi ()Kötü

7. Yurttta yaşama süresi...

()1-2 ()3-4 ()5-üstü

8.Hangi kuruluş() Çocuk Destek Merkezi () Çocuk Evleri

EK-2**Sürekli Öfke ve Öfke İfade Tarz Ölçeği****I. BÖLÜM**

	Sizi en iyi tanımlayanı seçerek üzerine (X) işareti koyun.	Hiç	Biraz	Oldukça	Tümüyle
1	Çabuk parlam				
2	Kızgın Mizaçlıyım				
3	Öfkesi burnunda bir insanım.				
4	Başkalarının hataları, yaptığım işi yavaşlatınca kızarım				
5	Yaptığım iyi bir işten sonra takdir edilmemek canımı sıkır				

ÖFKELENDİĞİMDE YA DA KIZDIĞIMDA...

	Sizi en iyi tanımlayanı seçerek üzerine (X) işareti koyun.	Hiç	Biraz	Oldukça	Tümüyle
11	Öfkemi kontrol ederim.				
12	Kızgınlığımı gösteririm.				
13	Öfkemi içime atarım.				

EK-3**SALDIRGANLIK ENVANTERİ (SE)**

İfadeler	Hic_Uyoun_Deçil	Birazek_Uyoun	Kısmen_Uyoun	Çok_Uyoun	Tamamıyla
1. Diğer insanlarla kavga ederim.					
2. Sonradan pişmanlık duyacağım şeyleri, diğer insanlara göre daha sık yaparım.					
3. Birisi bana haksızlık yaptığında sinirlenir ve karşı çıkarım.					
4. Biri kabalaştığında, bence sessiz kalmak olay çıkarmaktan daha iyidir.					
5. (Silah kullanmaksızın) yumruklarıyla ya da vücuduyla kavga etmesini bilen insanlara hayranlık duyarım.					
6. Aynı işi çok uzun süre yapmak zorunda kalırsam, çok kolay sabrım tükenir.					
7. Biri beni eleştirdiğinde karşılık vermeye ve itiraz etmeye çalışırım.					
8. Biri benimle uğraşırsa, onun yolundan çekilmeyi ve belaya bulaşmamayı tercih ederim.					
9. Biri beni ittiğinde ya da sorun çıkardığında onu itmeyi ya da ona güzel bir yumruk atmayı denerim.					
10. Çoğu zaman, çok aceleci davranırım.					
11. Biri bana patronluk tasladıığında sertçe karşı koyarım.					
12. Biri kavga çıkarırsa ben de kavga ederim.					

EK-4

T.C.
İSTANBUL VALİLİĞİ
Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü

Sayı : 65047368-605.01-E.4497
Konu : Emine BALCI

15/01/2018

ÇOCUK EVLERİ KOORDİNASYON MERKEZİ MÜDÜRLÜĞÜ

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Eğitim Bilimleri Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans öğrencisi Emine BALCI' nın "Yetiştirme Yurdunda Kalan Ergenlerin Saldırganlık Ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu çalışmasını Müdürlüğünüzde yapabilmesine ilişkin alınan Makam Onayı ekte olup, gerekli kolaylığın sağlanması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Yunus EFENDİOĞLU
İl Müdürü a.
İl Müdür Yardımcısı

EK :
1- Onay

DAĞITIM :
Çocuk Destek Merkezleri
Çocuk Evleri Siteleri
Çocuk Evleri Koordinasyon Merkezleri

*Bu belge elektronik imzalıdır. İmzalı suretinin aslını görmek için <https://bys.alle.gov.tr/EvrakDogrulama> adresine girerek (5wk+1X-9tM8LV-BRkxL2-hs6H91-HOBLqVe/) kodunu yazınız.

Adres: Mah. Prof. Kazım İsmail Gürkan Cad. No:10 Çiğdemli Fıfık/İstanbul
Telefon No: (212)511 42 75 Faks: (212)526 44 49
e-Posta: istanbul@alle.gov.tr İnternet Adresi: www.alle.gov.tr

Bilgi için: Mustafa İPEK
Dışişleri
Telefon No: (212)511 42 75-2124

T.C.
AİLE VE SOSYAL POLİTİKALAR BAKANLIĞI
Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığı

Sayı : 73595336-605.01-E.3016
Konu : Emine BALCI

09/01/2018

MÜSTEŞARLIK MAKAMINA

Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 29.12.2017 tarihli ve 137204 yazısı ile İstanbul Zaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Yüksek Lisans öğrencisi Emine BALCI' nın "Yetiştirme Yurtdında Kalan Ergenlerin Saldırganlık Ve Öfke Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" konulu tez çalışmasını İstanbul Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ve bağlı kuruluşlarında uygulayabilme talebi bildirilmiştir. Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğünün 29.12.2017 tarihli ve 137204 sayılı yazısı ile önemli değerlendirildiği bildirilen söz konusu araştırmanın 30/07/2018 tarihine kadar İl Müdürlüğü koordinesinde, kuruluş müdürlüğü gözetim ve denetiminde, günlük işleyişi aksamadan, çocukların kişilik hakları ve güvenlikleri gözetilerek, ses-görüntü kaydı alınmaksızın, iş akışını aksatmayacak şekilde gönüllülük esaslı çerçevede araştırma sonuçlarının herhangi bir yerde yayınlanmadan önce Kurum izni alınması ve araştırma bitiminde bir örneğinin Eğitim ve Yayın Dairesi Başkanlığına gönderilmesi koşulları ile gerçekleştirilmesi hususuna.

Ourlarınıza arz ederim.

Abdulkerim GÜN
Daire Başkanı V.

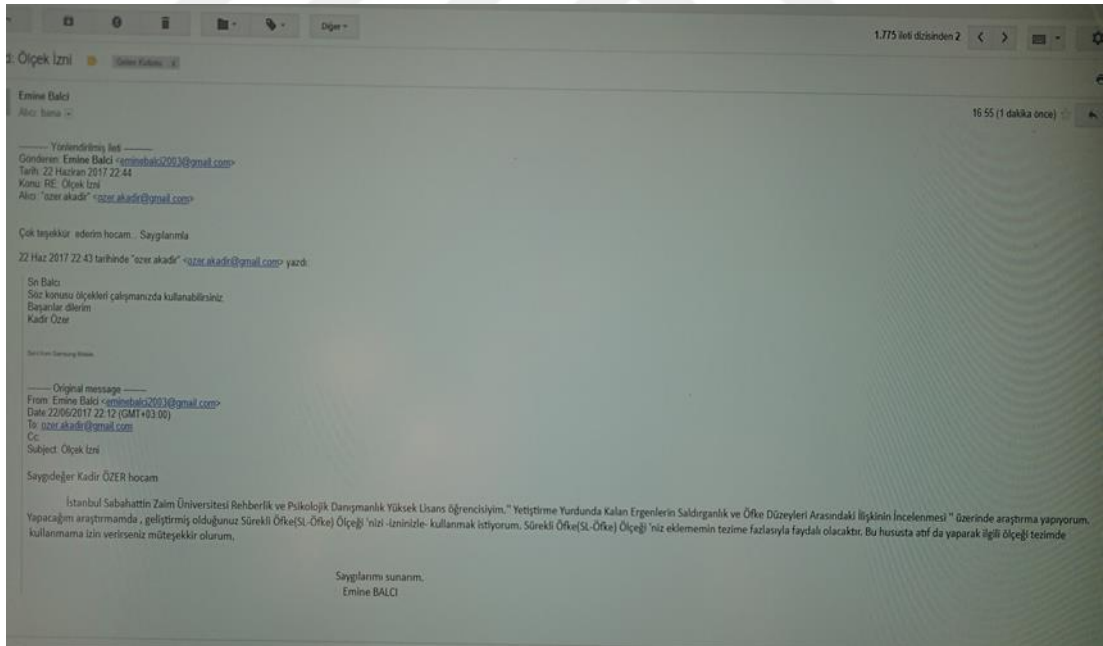
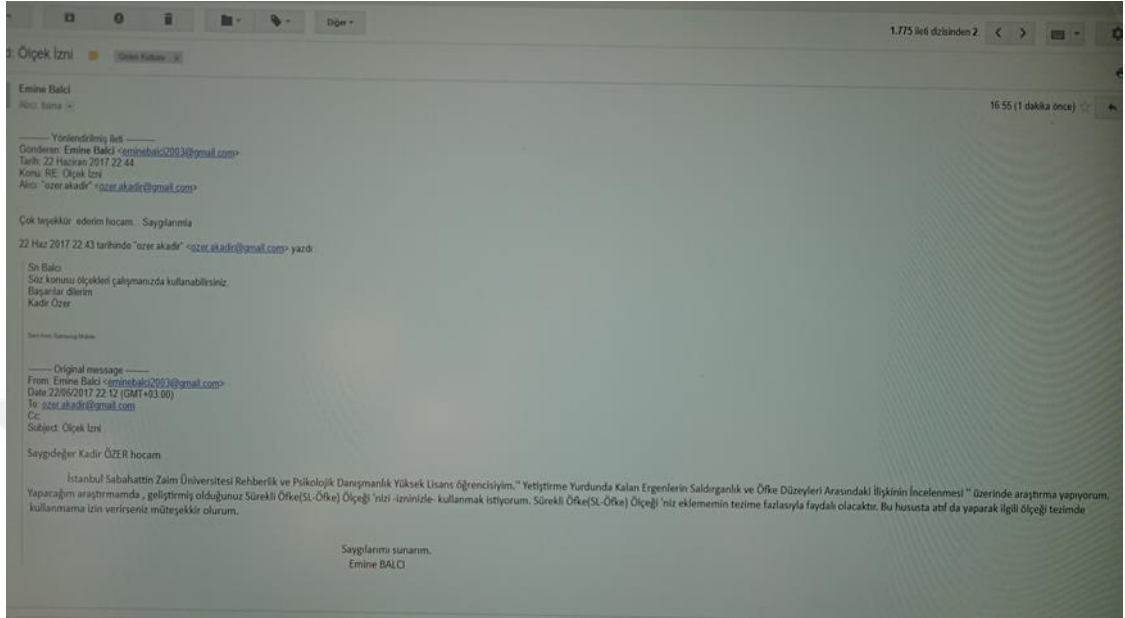
O L U R
09/01/2018

Ayşe KARDAS
Müsteşar Yardımcısı V.

EK
1- Yazı

*Her belge elektronik ortamda imzalı sunulmuş olan görsel için lütfen "bys-aile.gov.tr" adresine adresine erişiniz.
10/01/2018 10:00:00
1

EK:5

ÖZGEÇMİŞ

Emine Hatipoğlu Balcı

Ev Adresi: Silahtar Ağa Mah. Yeni Cad. Bahar Apt: 37-7

Eyüp/İstanbul

İletişim Bilgileri:

Tel: 0506 4015050

Mail: eminebalci2003@gmail.com

A.EĞİTİM

Yüksek Lisans: Sebahattin Zaim Üniversitesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık:
2019

Lisans: Anadolu Üniversitesi Sosyoloji:2015

Lisans: Avrupa Politeknik Üniversitesi Psikoloji Bölümü:2014

Yabancı Dil: İngilizce

Yabancı Dil: Arapça

SERTİFİKA BİLGİLERİ

Eğitim: Aile Danışmanlığı Eğitimi: **(452 saat)**

Eğitim Alınan Kurum: Kadir Has Üniversitesi

Eğitim: Pedagojik Formasyon

Eğitim alınan kurum: Sebahattin Zaim Üniversitesi

Eğitim: Oyun Terapisi Eğitimi (16 saat)

Eğitimi Veren: Doç. Dr. Elif Akdağ Göçek

Psikolojik Testler Eğitimi (16 saat)

Eğitimi Veren: Psk: Yusuf Menki

Eğitim: Okul Öncesi Çocukların Psikolojik Değerlendirilmesi (16 saat)

Eğitimi Veren: Psk: Yusuf Menki

Eğitim: 4-6 Yaş Gurubu Çocuk Eğitimi ve Etkinlikleri

Eğitimi Veren Kurum: Sakarya Üniversitesi

Bilişsel Davranışçı Terapi Kuramsal Eğitimi (52 saat)

Eğitimi veren: Prof.Dr. Hakan TÜRK ÇAPAR

Bilişsel Davranışçı Terapi Beceri Eğitimi (32 saat)

Eğitimi Veren: Prof.Dr. Hakan TÜRK ÇAPAR

Danışmalık Tedbiri Uygulama Eğitimi (40 saat)

Eğitimi Veren: Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı

B.MESLEKİ DENEYİM

Sevgi Çiçeği Çocuk Yuvası: 2012-2013

(Stajyer Psikolog)

Çalışma Durumu: Gazi Osman Paşa Aile Danışmanlığı: 2013-2014

(Stajyer Psikolog)

Fatih Anadolu Kız İmam Hatip Lisesi:

(Stajyer Rehber Öğretmen)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı: 2015- Halen devam ediyor

Eğitim ve Danışmanlık Birimi:

(Bireysel Danışmanlık)